

נוסח לא מתוקן

הכנסת הארבע-עשרה
מושב שני

פרוטוקול מס' 118
מישיבת ועדת הכספים

יום חמישי, כ"ה באדר ב' התשנ"ז (3 באפריל 1997), שעה: 10:00

נכחו:

חברי הוועדה: א' רביץ - היו"ר
צ' הנדל
א' פינס-פז
מ' קליינר
א' רובינשטיין
א' שוחט
ש' שמחון
ס' שלום

מ"מ: ח' אורון
מ' גולדמן
מ' שטרית
א' פורז

מוזמנים: ש' לורינץ - יו"ר המועצה המייעצת של בנק ישראל
י' פרנקל - נגיד בנק ישראל
ד' קליין - בנק ישראל
ל' ליזרמן - בנק ישראל
מ' סוקולר - בנק ישראל
א' מונטג - בנק ישראל
ג' פישמן - בנק ישראל
ג' שור - בנק ישראל
א' בן-אפרת - בנק ישראל
י' מזוז - משרד האוצר
ד' פרופר - נשיא התאחדות התעשיינים
י' בליזובסקי - מנכ"ל התאחדות התעשיינים
ח' ישראל - התאחדות התעשיינים
מ' קורניק - לה"ב
א' קניפל - לשכת המסחר
ב' שניר - לשכת המסחר

מזכיר הוועדה: א' קרשנר
יועצת משפטית: א' שניידר
יועצת כלכלית: ס' אלחנני
קצרנית: ח' צנעני

סדר-היום:
(1) הצעה לסדר היום (ח"כ ש' שמחון).
(2) הצעת חוק מס שבה מקרקעין (תיקונים 35 ו-36).
(3) חוק בנק ישראל (תיקון - ניהול מדיניות מוניטרית) (חה"כ א' שוחט, א' פורז ו-מ' שטרית).

הצעה לסדר היום

היו"ר א' רביץ:

אני פותח את ישיבת הוועדה. תחילה, יש הצעה לסדר של חבר-הכנסת שמחון.

ש' שמחון:

זה משהו קצר. העליתי אתמול הצעה דחופה לסדר-היום בנושא השבתת הישובים בקו העימות.

ש' שמחון:

הם עדיין יושבים שם, והם כנראה גם יעשו שם את השבת. רציתי לבקש מיושב-ראש הוועדה, אם אפשר, שההצעה הדחופה הזו תעלה בפתחת הישיבה ביום שני וכן שנזמין את ראשי ישובי קו העימות. זה לא יגמר, אם אתה לא תתערב עכשיו.

היו"ר א' רביץ:

הבעיה היא סדר-היום שלנו.

ש' שמחון:

תזמין אותם לחצי שעה קודם. אני פונה לצד היהודי שבך. יהיה שם חילול שבת, וזה לא לענין. אם תודיע עכשיו שאתה מזמין אותם ביום שני לוועדת הכספים, השביתה הזו תיפסק.

היו"ר א' רביץ:

אני מוכן לעשות ישיבה מיוחדת, ולא בדרך אגב. אפשר לעשות זאת ביום ראשון.

א' שוחט:

תעשה זאת ביום שלישי. אני מציע, שגם את הנושא הפלשתינאי נעשה ביום שלישי. קיבלתי סדר-היום, ובכל אופן יש עם זה בעיות. זה לא הופיע בסדר היום.

מ' קליינר:

אבל, אז אחת מהן תהיה בתל-אביב. אי אפשר, שכל הישיבות תהיינה בירושלים בפגרה.

היו"ר א' רביץ:

במפורש, לא. אני לא מסכים שזה יהיה בתל-אביב. די לי בצרה של ישיבה ביום חמישי בתל-אביב.

א' שוחט:

מה קרה? בסך הכל, באים לירושלים. זה לא סוף העולם. אתה נלחם על

ירושלים כבירת ישראל.

מ' קליינר:

אבל, יש דברים מקובלים. לא יכול להיות, ששני אנשים משנים את הדברים. בפגרה יש ישיבה אחת בירושלים.

מ' שטרית:

אמת. זה, בדיוק, העניין.

היו"ר א' רביץ:

כל הישיבות בתל-אביב הן בימי חמישי. נקודה. אז, אין ישיבה.

מ' קליינר:

אי אפשר בפגרה לעשות שתי ישיבות. ביום רביעי יש לי פגישה בירושלים, וביום שני הוא מקיים ישיבה בירושלים וגם ביום שלישי.

מ' שטרית:

אנשים לא יבואו.

היו"ר א' רביץ:

אז, לא יבואו.

מ' קליינר:

זה מקובל בפגרה. זה גם נגד התקנון.

היו"ר א' רביץ:

עשו תמיד בפגרה את כל הישיבות בירושלים, וביום חמישי ישיבות מתקיימות בתל-אביב.

מ' קליינר:

אדוני, נעשה שתי ישיבות ביום שני.

מ' שטרית:

היושב-ראש, לא נכון. אני חבר ועדת הכספים כמעט 20 שנה, ואני אומר לך שבכל ימי חמישי ישבנו בתל-אביב.

א' שוחט:

גם הנושא הפלשתינאי וגם הנושא שהעלה חבר-הכנסת שלום שמחון, חייבים לדון בהם. יש ספר עם החלטת ממשלה, וצריך להזמין את נציגי הישובים. אני מציע, שביום שני יהיו הדברים השוטפים.

היו"ר א' רביץ:

אפשר לקיים שתי ישיבות ביום שני אחר הצהריים.

מ' קליינר:

עם כל הכבוד, חבר הכנסת שוחט ירושלמי, וזה נחמד מאד.

היו"ר א' רביץ:

קיבלתי את בקשתך.

ועדת הכספים
03/04/97

א' שוחט:

הנושא הפלשתינאי הוא נושא חדש, שעלה בבת אחת. אנשים מתכננים את זמנם.

היו"ר א' רביץ:

לאור הבקשה שלך, אני חושב שראוי שנדון בענין הזה ובמיוחד אם באמת זה ירגיע אותם לקראת שבת.

ש' שמחון:

אני אלך עכשיו להודיע להם, וזה ירגיע אותם.

היו"ר א' רביץ:

תודיע להם שביום שני זה יהיה. באיזו שעה תסתיים הישיבה?

א' קרשנר:

בשעה 13:00.

א' שוחט:

אני רוצה להציע משהו. אני אומר את האמת. אני אהיה בסיור, שאינני יכול לבטלו, ביום שני. אני מציע, שאם חברי הוועדה יסכימו, נתחיל את הדיון ביום שני בשעה 09:00 בבוקר. זה לא סוף העולם.

היו"ר א' רביץ:

הם לא יכולים להגיע. פרקטית, לא מגיעים.

מ' שטרית:

אני לא יכול להגיע.

ח' אורון:

אני נוסע 100 ק"מ, ואני מגיע בשעה 08:00.

היו"ר א' רביץ:

חבר-הכנסת שוחט, אני מבקש ממך: בוא ולא נשנה סדרי בראשית, בגלל סיור של פלוני.

ש' שמחון:

אולי נתחיל בנושא קו העימות.

א' שוחט:

אני מוכן, שיתחילו עם נושא קו העימות ב-10:00.

היו"ר א' רביץ:

אי אפשר להתחיל בקו העימות.

א' שוחט:

אני הכנתי את התכנית על קו העימות. אני הבאתי את הרשימות לממשלה.

היו"ר א' רביץ:

איזה נושא יש לחבר-הכנסת שוחט?

ועדת הכספים
03/04/97

א' קרשנר:

לגבי הפלשתינאים. אפשר לעשות את זה ב-09:00.

הינו"ר א' רביץ:
זה אפשרי.

א' שוחט:
אין בעיה.

הינו"ר א' רביץ:

ביום שני נתחיל בנושא הפלשתינאי בשעה 09:00, ואת נושא קו העימות
נעשה בשעה 13:00.

הינו"ר א' רביץ:
בסדר. אתה יכול להודיע להם, שזה יתקיים ביום שני בשעה 14:00.

הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקונים 35 ו-36)

היו"ר א' רביץ:

אני מבקש החלטה פורמלית של הוועדה. אם אנו רוצים להחזיר לדיון לוועדה הצעה שכבר הונחה על שולחן המליאה, אני מבקש להפעיל את סעיף 124 בתקנון - להחזיר לוועדה לדיון חוזר את התיקונים בחוק מס שבח מקרקעין (מס' 35 ו-36), כי יש שם כנראה חוסר הבהרה או חוסר בהירות בניסוח שמוליד פרשנויות שונות. לפי הפרוטוקול שהיה לפנינו, מתברר שההחלטה הסופית לא תאמה את רוח הדברים בדברי החברים, כולל בדברי נציג האוצר, מר אודי ברזילי.

מ' שטרית:

מאחר ומדובר בשתי הצעות חוק שלי, אני מבקש שהדיון בנושא הזה לא יהיה ביום שני, כי ביום שני איעדר מן הארץ.

היו"ר א' רביץ:

לפי הפרוצדורה, זה גם לא יהיה. ההחלטה שלנו מאפשרת ליושב-הראש להודיע למליאה לתקן, כלומר זה יהיה אחרי הפגרה. אין מה לעשות. עם ישראל יחכה עוד כחודשיים להצעות החוק שלך.

א' פורז:

ממילא אלה חוקים שמחמירים את מצבו.

היו"ר א' רביץ:

ובכן, אנו מצביעים להחזיר את זה לוועדה - כן? תודה.

מ' שטרית:

עם ישראל ישמח לחכות.

חוק בנק ישראל (תיקון - ניהול מדיניות מוניטרית)

היו"ר א' רביץ:

אנו דנים היום בהצעת חוק, שעברה בקריאה טרומית, של חברי-הכנסת אברהם שוחט, אברהם פורז ומאיר שטרית ונקראת: הצעת חוק בנק ישראל (תיקון - ניהול מדיניות מוניטרית). אני רוצה לומר אולי שני משפטים כהקדמה לדיון שיפתח בו חבר-הכנסת שוחט. הדברים אולי ידועים לחברינו, אבל היתה התייחסות של הממשלה לגבי הצעות חוק כאלה ואחרות והצעות שהיו יוזמות של הממשלה עצמה באשר לשינויים בניהול המדיניות המוניטרית או בכלל שינויים בחוק בנק ישראל, שכידוע הוא חוק שחוקק לפנינו בישראל. מתי זה היה?

י' פרנקל:
ב-1954.

היו"ר א' רביץ:

ב-1954. מאז היו כמה תיקונים, אבל יש כוונה בדעת הממשלה, ועד כמה שאני הבנתי מתוך שיחות עם נגיד בנק ישראל, גם לבנק ישראל עצמו יש כוונות להגיש הצעת חוק או חקיקה נרחבת. על כל פנים, אלה גם שינויים שאמורים לתת תשובה אולי גם לרוח הדברים של הצעת החוק שלפנינו.

אנו, כחברי-כנסת, לא פעם גם יזמנו הצעות חוק במקביל להצעות חוק של הממשלה, ובאיזה שהוא מקום בדרך נפגשים עם הצעת החוק הממשלתית. זה לא מהווה עילה שאנו לא נתחיל לדון בהצעת החוק הפרטית של חברי-הכנסת, תוך כדי הידיעה שבעצם באיזה שהוא מקום בצורת הממשלה גם כן מגיעה עם הצעת חוק. לא פעם, דיונים כאלה או אפילו קריאות טרומיות היוו כעין קטליזטור, תמריץ, לממשלה.

הרב לורינץ, שהצטרף אלינו עתה, הוא יושב-ראש הוועדה המייעצת של בנק ישראל.

מ' שטרית:
הוא היה יושב-ראש ועדת הכספים הרבה שנים.

היו"ר א' רביץ:
כן, אבל לא ידעתי, שזה יחוס.

מ' שטרית:
זה יחוס.

היו"ר א' רביץ:

אומר מה לדעתי ראוי לגבי הצעת חוק שבהחלט עברה קריאה טרומית והכנסת הביעה את דעתה. חבר-הכנסת שוחט, האם אתה זוכר באיזה רוב זה עבר?

מ' שטרית:
תוריד כוח 17 מהקואליציה, ותקבל את התשובה.

היו"ר א' רביץ:

ראוי, שאנו נדון בהצעת חוק זו. אני חוזר ואומר, ואני אומר זאת באופן הגלוי ביותר: אנו מאד נהיה מעוניינים, שהממשלה תעלה, באחת מתחנות הרכבת הנוסעת, ותצטרף להצעת החוק, תוך כדי שינויים שאנו נסכים להם במהלך הדיונים שיהיו.

סדר הדיון יהיה כדלהלן: חבר-הכנסת שוחט ינמק את הצעת החוק - אנו לא נכנסים לפירוט - וכן שני המציעים האחרים, אם הם ימצאו לנכון להוסיף. הנגיד, האם תרצה לדבר אחרי המשלחות או לפנייהן?

מי קליינר:

יש גם חברי-כנסת שמתנגדים לחוק.

היו"ר א' רביץ:

ודאי. יהיה לנו דיון רגיל של חברי-כנסת. יהיו לנו גם משלחות של נשיא התאחדות התעשיינים ונשיא לה"ב ולשכות המסחר. כרגיל, לאחר מכן, בינינו ללא המשלחות, נפתח בדיון של חברי-הכנסת, אלא אם חברי-הכנסת ירצו לשאול את המשלחות שאלות, לפני שניפרד מהן.

חבר-הכנסת שוחט, אני מבקש לא להתיחס לסעיפים, כי עדיין איננו נכנסים לסעיפים.

א' שוחט:

יש סעיף אחד, שהוא קשור. קודם כל, ברצוני לברך את חבר-הכנסת אופיר פינס-פז, שנבחר ע"י העיתונות כחבר-הכנסת המצטיין. בהצלחה.

היו"ר א' רביץ:

תמשיך ותאחל לי רפואה שלמה, כי נבחרתי כחבר-הכנסת החולה.

א' שוחט:

בזה לא הבחנתי. רפואה שלמה. שים לב איזה קריטריון העיתונאים לוקחים: כמה הצעות חוק הניח מישהו על שולחן הכנסת? אני לא מדבר על שלך.

היו"ר א' רביץ:

הייתי רוצה לומר דבר אחד, וסליחה שאני קוטע אותך. הדיון שלנו הוא לא דיון על נושאים שוטפים של הבנק. לגבי זה היה לנו דיון. זה יהיה על החוק.

א' שוחט:

אני מציע, שבדיון הזה ייאמרו הדברים באמיתותם - כל אחד מזוית הראיה שלו - עד שורשם של הדברים, שכן לגבי הצעת החוק הזו אפשר לשאול שאלה: למה היא פתאום נולדה עכשיו? למה במשך 20 ו-30 שנה הצעת חוק מהסוג הזה לא עלתה על סדר-היום הציבורי ולא עלתה בכנסת? מדוע היא לא עלתה במשך הרבה מאד שנים?

מי שטרית:

מדוע היא לא היתה בתקופתך?

א' שוחט:

יכולה להיות תשובה כפולה כמובן, כי תמיד חוקים באים אחרי איזה שהוא פרק זמן.

מ' שטרית:
אבל, למה לא בתקופתך?

א' שוחט:
אני, בתור שר, לא יכול להגיש.

דובר:
ראש הממשלה רבין ז"ל התנגד.

א' רובינשטיין:
בתור שר הוא לא יכול להגיש הצעת חוק פרטית.

א' שוחט:

אם כבר אמרת שראש הממשלה רבין התנגד, אז גם לי מותר להגיד. גם אני שוחחתי עם רבין, ולא רק אתה. ראש הממשלה רבין - עד כאן הגיעה לו מדיניות הריבית, והוא רצה להקים ועדה. אתה יודע, שהיתה ישיבה, שרבין אמר גם מי יהיה יושב-ראש הוועדה שתבדוק את העניין. לכן, אני מציע לך -

מ' קליינר:
יושב-הראש, אני מבין, שזהו דיון ברמה העקרונית לעצם החוק.

א' שוחט:

חבר-הכנסת קליינר, יש לי אליך בקשה. עמדתך ידועה, וזו זכותך. אני מציע: בוא ונדבר אמת בישיבה הזו, ולא יחסי ציבור ולא דברים לא נכונים. הצעת החוק הזו עלתה, בגלל בעיה אמיתית שמתקיימת במשק הישראלי לאורך תקופה לא קצרה - לא בהקמת הממשלה הזו אלא גם קודם לכן.

הבעיה הזו באה לידי ביטוי גם ברמה העקרונית, ואינני נכנס כרגע ל-POLICY - על זה יש מחלוקת, ויכולה להיות מחלוקת כזו. יש כאלה שחושבים שזו מדיניות שהצילה את המשק הישראלי, ויש כאלה שחושבים שהיא מביאה את המשק הישראלי לאסון. אבל, לא זה הדיון.

כרגע, הדיון נכנס לרמה העקרונית, שבאה ואומרת: האם בנושא שמשפיע בצורה קיצונית ביותר ובעלת משמעות על המשק הישראלי - גם על שער החליפין, גם על גובה הריבית, גם על הפעילות במשק - האם הנושא הזה יכול בכלל להתקיים במדינה מתוקנת, בה אדם אחד מכריע בעניין הזה? דרך אגב, התוצאות אינן באחריותו. התוצאות הן באחריות הממשלה והכנסת. אני חושב, שהדבר הזה קיים לאורך הרבה זמן, והוא לא עורר בעיות כל זמן שלא היתה מחלוקת קרדינלית בין הרבה מאד גורמים במשק: כנסת, ממשלה, עיתונות, לבין בנק ישראל. בכל הדברים האלה אין דעה אחידה. יש אנשים, שחושבים לכאן ולכאן. אבל, זו הראיה, שיושב-ראש ועדת הכספים הקודם ויושב-ראש הכנסת דהיום העלו הצעת חוק דומה, ולדעתי פחות טובה מבחינת הרכב האנשים שנדרש שיהיה בתוך הוועדה, וההודעה היתה גם כלפי כל אלה שחשבו את זה ברמות השונות: "אנו גוזלים את עצמאות בנק ישראל". אין בהצעה משום פגיעה בעצמאות בנק ישראל. יש בהצעה לקיים את מה שקיים ברוב המדינות בעולם.

אקריא משפט אחד מדו"ח זוסמן, שהוא דו"ח שהוזמן וחתום ע"י אנשי

בנק ישראל וההנהלה הבכירה: "הסדר, בו לנגיד סמכות החלטה בלעדית, הינו נדיר יחסית. אומנם ניתן למצוא הסדר דומה בקנדה ובניו-זילנד, אולם ברוב המדינות האחריות לקביעת המדיניות המוניטרית אינה בידי אדם אחד אלא בידי מועצה ממנה. כך בצרפת...". הדברים האלה לא נכתבו: לא על ידי, לא על-ידי גדליה גל, לא ע"י אברהם טל ולא ע"י חברי-כנסת, אלא אנשים שלך חתומים על החוק. הם נכתבו ע"י אנשי בנק ישראל. הדעת איננה סובלת מצב בו הכרעה כל כך חשובה, בעלת משמעות למשק, תהיה בהחלטה של אדם אחד - יהיה מוכשר ונעים הליכות ככל שיהיה. היא לא בעיה ביני ובין יעקב פרנקל או בין שלושת המציעים ובין יעקב פרנקל. היא בעיה, שיוורדת לשורש קיומה של מערכת אשר קובעת את הדברים ונכנסת להחלטות בדרך כזו.

הצעת החוק באה להגיד את הדברים האלה באופן ברור ביותר. היתה השהיה גדולה. מסרת לי לעיון את מכתבו של שר האוצר, שהיה בתחילת מרץ. הוא אמר, שהממשלה גיבשה את עמדתה נגד החוק לאור העובדה שהיא קיבלה את דו"ח זוסמן - כך הוא כתב במכתבו. הוא אמר, שהוא צריך בערך חודשיים. בנק ישראל הבטיח לו, שבתחילת אפריל תהיה החלטה. הוא אמר שהוא גם בינתיים דן בדו"ח הזה, למרות שהבינותי שהדו"ח הזה הוא תשתית לאיזו שהיא עבודה, וזו לא עמדת בנק ישראל כפי שתובא. הוא ביקש חודשיים, ובסוף חודש אפריל מסתיימים החודשיים. זה מכתבו של שר האוצר אליך, אדוני יושב-ראש הוועדה, שהעברת אותו לעיוני, כאשר קיימנו דיון מתי יתקיימו הדברים הללו.

לכן, אני חושב, שההצעה, כפי שהוצעה ע"י חברי-הכנסת פורז, שטרית ואנוכי, היא הצעה סבירה לחלוטין. היא מגדירה בדיוק כיצד יורכב גוף כזה שידון בעניין. היא מגדירה במפורש, בסעיף ב', שלא יהיו ניגודי אינטרסים בין אותם אנשים שיהיו בצוות הזה, וזה כולל את הנגיד וזה כולל מישהו נוסף שהנגיד ימנה וזה כולל מישהו שימונה ע"י המועצה להשכלה גבוהה ויכול להיות מבית-ספר למינהל עסקים או לכלכלה שלא מעורב בשוק. זו יכולה להיות דמות כלכלית בכירה לשעבר. זה יכול להיות נגיד לשעבר וזה יכול להיות שר אוצר לשעבר - לא אני, אל תדאגו. אלה יכולים להיות כל מיני דברים כאלה, שלא מעורבים בחיים הפוליטיים.

אני לא נכנס כרגע להרכב. יכול להיות, שיש נקודה לשיפור כזה. אנו הכנסנו בהרכב גם נציג שימונה ע"י שר האוצר. כבר שמעתי את התגובה, שזה יהיה נציג פוליטי. אני חושב, שבמשרד האוצר יש הרבה מאד אנשי מקצוע, שעד היום אחרי ארבע שנים שם, אינני יודע מה הצבע הפוליטי שלהם. יש באוצר אנשים מקצועיים, והאוצר הוא לא נמצא בספירה אחרת מבחינת הצורך, הידיעה והשיקולים של המשק כולו. אין לנו שני משקים, ואין לנו שני מוטורים שמניעים את המשק בכיוון הפוך. יש לנו משק אחד, כאשר יש מדיניות מוניטרית, יש מדיניות פיסקלית ויש מדיניות ויעדים שנקבעו ע"י ממשלה על כל מה שכרוך בזה.

הצעת החוק הזה מתבקשת. לצערי הרב, היא התמהמה והשתתה יותר מדי. בכנסת הקודמת היא נעצרה. אתה ביקשת, אדוני היושב-ראש: "בוא ונמתין עוד חודש או חודש וחצי", ואמרתי: "בסדר. אם זו הבקשה שלך, נמתין".

אנו יודעים גם, שבנק ישראל, ככל הנראה, מתכוון לבוא עם הצעת חוק רחבה מאד, שתדבר על כל שינוי החקיקה של חוק בנק ישראל. אדרבא ואדרבא. אני צופה קבלת פנים צוננת לחוק, כי אני מניח מה יהיה הצבע שלו, למרות שאין ספק שצריך לשנות דברים שחוקקו. מתי החוק נחקק?

היו"ר א' רביץ:
ב-1954.

ס' שלום:

לאיזה חוק אתה צופה קבלת פנים צוננת?

מ' קליינר:

ההצעה הממשלתית.

א' שוחט:

לא, אני צופה שבממשלה תהיה בעיה. אני צופה שבממשלה תהיה קבלת פנים צוננת לחוק. אבל, אולי אני טועה. יכול להיות, שיסכימו. אז, זה ודאי טוב. מכל מקום, אי אפשר לדחות את הענין.

עכשיו, ברצוני לומר משהו על לוח הזמנים. ועדת זוסמן קמה באמצע 1995, אם אינני טועה. היא הגישה את המסקנות ביוני 1996.

דובר:

סוף יוני.

א' שוחט:

בסוף יוני 1996. אנו נמצאים כבר שנתיים בתהליך. אני לא יודע כמה זמן יקח להכין חוק כל כך חשוב ולקיים את ההתדיינויות, למרות ששר האוצר ביקש חודשיים. אם הייתי חושב שאנו מדברים על איזה שהוא דבר שהוא בטוחים שאפשר לסבול דחיה, ניחא. אני אומר לך, אדוני היושב-ראש, שאין זמן בענין הזה, כי, בסופו של דבר, הנושא מדי חשוב וההשפעות על המשק הן מדי חשובות מכדי להשאיר את ההכרעה - -

ש' שמחון:

הערת ביניים - החלק המרכזי, עליו אתה מדבר, הוא מינוי האנשים שיהיו בגוף הזה. זה לא בהכרח מוביל לזה שהתוצאה תהיה אחרת.

א' שוחט:

לא אמרתי את זה.

א' רובינשטיין:

הוא לא אמר את זה.

א' שוחט:

האם אמרתי את זה?! אם יגיעו למסקנה כזו, שיגיעו.

היו"ר א' רביץ:

חבר-הכנסת אברהם פורז, האם ברצונך להוסיף?

א' פורז:

כן. אני תמים דעים עם הדעה, שהחלטות חשובות אסור שיתקבלו ע"י אדם אחד. החלטות קלות - כמו: האם אני אקנה היום עיתון כזה או אחר? - אני יכול לקבל על דעת עצמי. אבל, כשמדובר על עניינים כבדים, בכל מערכת זה לא טוב שאדם אחד יקבל את ההחלטה.

מ' קליינר:

אז, האם אתה מציע שתהיה ועדה מייעצת ליד היועץ המשפטי לממשלה, שמקבל החלטות?

א' פורז:

על החלטות היועץ המשפטי לממשלה אפשר לערער לבג"ץ, ובית-המשפט העליון כמה פעמים הפך את ההחלטות שלו. כלומר, זה לא סוף פסוק.

א' רובינשטיין:

זה קרה לא פעם אחת.

א' פורז:

אני מניח, שאתה לא מציע שנגד החלטות הנגיד אפשר יהיה לעתור לבג"ץ ולומר "שיקולים זרים", "חוסר סבירות קיצוני" או איזה מין דבר מעין זה.

י' פרנקל:

זה קיים היום. עושים זאת.

ש' לורינץ:

האם זה אפשרי?

י' פרנקל:

כן, ודאי. יש בג"צים.

היו"ר א' רביץ:

אני שומע, שיש בג"צים. יש אפשרות לבקש.

א' פורז:

אבל, לא על שיקול הדעת.

א' רובינשטיין:

לא על מדיניות. לא על POLICY. אין אפשרות להגיש בג"צ נגד מדיניות, גם של היועץ המשפטי. בג"צים נגד היועץ המשפטי הם על החלטה ספציפית, ולא על מדיניות.

היו"ר א' רביץ:

עדיין לא פתחנו בדיון. זו היתה קריאת ביניים.

א' פורז:

בעיניי, תפקיד שר האוצר במשק הוא לא פחות חשוב מהתפקיד של נגיד בנק ישראל. כששר האוצר רוצה משהו, הוא צריך לעבור קודם כל את הממשלה. לאחר שהוא עובר את הממשלה, הוא צריך לעבור את הכנסת, כולל ועדת הכספים, והרבה פעמים רצונו לא מתממש כי יש כל מיני אנשים בדרך שיש להם מה לומר בעניין הזה. עם כל הכבוד, באותה מידה, גם נגיד בנק ישראל, לדעתי, לא יכול להיות שליט יחיד, כמו איזו מין מונרכיה אבסולוטית, שזה אבסולוטיזם מוחלט.

היו"ר א' רביץ:

כששר האוצר רוצה לעשות פיחות, הוא לא שואל אף אחד.

א' שוחט:

הוא שואל את הממשלה.

א' רובינשטיין:

ממשלה או ועדת שרים לכלכלה.

א' שוחט:

ממשלה, על-פי חוק.

ס' שלום:

שר האוצר תמיד עושה לבד.

א' רובינשטיין:

אף פעם לא עשו פיחות לבד.

ס' שלום:

הוא מחליט לבד עם ראש הממשלה.

מ' שטרית:

אם הוא היה עושה זאת בממשלה, היו יודעים על זה כולם קודם. הוא תמיד עושה זאת לבד.

א' שוחט:

אני מציע, שלא נתווכח פה על זה, כי גם בנק ישראל הציע שתהיה ועדה.

א' פורז:

היתה פעם תקופה בהסטוריה שנקראה: "האבסולוטיזם הנאור", אבל אני נגד אבסולוטיזם גם אם הוא נאור.

עכשיו, אנו מגיעים לענין עצמו. אין ספק, שגוף כזה שמחליט צריך להיות נקי מניגוד עניינים. אנשים, שמקבלים את ההחלטה הזו, צריכים להיות מונעים רק בשיקול הזה. אפשר להתווכח - זו טענה לגיטימית - לגבי השאלה האם נציג משרד האוצר צריך להיות או לא. אני מוכן לכבד גם דעה, שאומרת שהוא לא צריך להיות, כי הוא נגוע בניגוד עניינים, או נניח איזה פרופסור באוניברסיטה שבנוסף לכל יש לו גם חברת יעוץ כלכלית פרטית או משהו מעין זה. בעיניי, כל אלה פסולים. אבל, אין לי ספק, שניתן למצוא קבוצת אנשים מאד בכירים במשק, בין בהווה או בין בעבר, מי שהיו, ואולי בעיקר מי שהיו, שאין להם באמת נגיעה אישית, שיכולים להיות גורם גם אובייקטיבי, גם מקצועי, גם ענייני, גם נטול פניות וגם נטול ניגוד עניינים.

לכן, אני חושב, שאת הרעיון צריך לקדם. הפרטים - אפשר לדבר עליהם.

א' רובינשטיין:

האם כל מציע יכול לדבר?

היו"ר א' רביץ:

אלה שלושת המציעים. אם היו יותר משלושה, לא הייתי נותן. הם עמלו כל כך קשה.

מי שטרית:

אני חבר בקואליציה, וחתמתי על הצעת החוק, למרות שלכאורה יש משום החוק גם כאילו איזו שהיא פעולה אופוזיציונית נגד הממשלה, ואסביר מדוע. הסיבה לכך פשוטה. לפני שאתיחס לחוק עצמו, ברצוני לומר שעמדתי היתה כל הזמן של תמיכה כמעט מוחלטת בנגיד בנק ישראל - במדיניות המוניטרית שלו כדי לצמצם את האינפלציה. חשבתי, שזו דרך נכונה, שצריך להמשיך בה, כדי שהאינפלציה אכן תרד. אני מוכרח גם לציין לשבח, שזה אכן ירד. נכון, שיש לזה אימפליקציות אחרות לירידת האינפלציה, אבל האינפלציה אכן ירדה.

הויכוח שלי עם בנק ישראל, עם נגיד בנק ישראל, התחיל ביום שהיה הקיצוץ האחרון בממשלה. לפני שנעשה הקיצוץ בממשלה, הנגיד הופיע בפנינו, בוועדת הכספים בכנסת, ושאלתי את הנגיד: "האם אדוני הנגיד מוכן להודיע שאם הממשלה אכן תבצע את הקיצוץ תהיה ירידה בריבית ויהיה שינוי בשער החליפין?". הנגיד אמר - - -

יי פרנקל:

תהיה התאמה.

מי שטרית:

ותהיה התאמה בשער החליפין. הנגיד אמר באמת את אותה הודעה לפרוטוקול.

סי שלום:

הוא אמר, שכן.

מי שטרית:

הוא אמר שכן. הקיצוץ אושר בכנסת. הלכה למעשה, זה לא קרה. לפחות מיידית זה לא קרה.

אי פינס-פז:

הקיצוץ לא קרה מיידית.

מי שטרית:

ברגע שהכנסת קיבלה את ההחלטה על קיצוץ תקציבי - - - גרעון אדיר.

אי פינס-פז:

כמו שקורה.

מי שטרית:

ראה את הממשלה הקודמת - 1996.

אי פינס-פז:

תראה את הדו"ח של שי טלמון.

מי שטרית:

מאה אחוז. אני אומר: ראה 1996. עשו גרעון גדול. ראיתי, שלא נעשתה פעולה מיידית. אני אומר זאת כהקדמה. אבל, אני רוצה לומר, שאני עדיין חושב שצריך לשמור על עצמאות בנק ישראל, כי יש איזה שהוא קונפליקט פנימי בנוי בין האינטרס של האוצר - ולא חשוב מי זה בממשלה באותה

תקופה. היום זה דן מרידור, ותוך חודש זה יכול להיות פרס - לבין התפקיד של בנק ישראל.

ח' אורון:

האם זה סוף הבשורות להבוקר?

מ' שטרית:

כן, יש לי בשורות.

ח' אורון:

יש לך עוד כמה בשורות?

מ' שטרית:

תדע לך, שזה בדרך.

מ' קליינר:

אתה חושב, שזו לא בשורה? אז, אנו ביחד.

א' פינס-פז:

דרך אגב, זה גם יכול להיות חבר-הכנסת שוחט.

דובר:

לא.

מ' שטרית:

אני חושב, שיש קונפליקט מובנה בין - לא אומר: אינטרס - בין תפקיד הבנק המרכזי לתפקיד הנגיד לבין התפקיד באוצר. תפקיד הבנק הוא לראות את הראיה המערכתית הכללית של המדינה, בלי לשים לב לבעיות הרגילות של אותו רגע של המדינה. הבנק צריך לנקוט בעמדות, גם אם אינן נוחות לממשלה או לא נוחות לאוצר. לצערי הרב, באוירה הפוליטית שיש היום באמת לא קל לפעמים לשר אוצר - תחת הלחצים הוא לפעמים נכנע בליט ברירה. הוא צריך לפתור את הבעיה ואת הבעיה הזו, והוא כל כך שוכח את המטרות העיקריות. אז, קל לשר אוצר להיסחף בשוק.

מ' קליינר:

כל ענקי המשק לוחצים עליו.

מ' שטרית:

זה לא חשוב מאיזו מפלגה הוא. יש כוחות, שלוחצים עליו. נגיד בנק ישראל, חזקה עליו שהוא צריך להיות משוחרר מהלחצים הללו.

יחד עם זאת, הצטרפתי לחוק, כי אני חושב שהדבר מחייב בכל זאת חשיבה לגבי השאלה: האם קביעתו של הנגיד לגבי המדיניות באמת צריכה להיות קביעה של סוליסט, של בן-אדם אחד, או של קבוצת אנשים שגם הם יהיו מנותקים לחלוטין מכל אינטרס או מכל דבר ויהיו עצמאים לחלוטין בעמדותיהם?

אני מסכים גם להערה של חבר-הכנסת פורז, שאני חושב פעם שניה האם הכנסה של נציג האוצר היא החלטה נכונה שלנו. צריך לחשוב על העניין. צריך לחשוב האם הכנסת נציג האוצר בתוך הוועדה הזו זו החלטה נכונה.

עכשיו, מסתבר שאנו לא ידענו על דו"ח זוסמן ולא ידענו על הפרטים וההמלצות שלו, והממשלה משום מה הסתירה אותו, ואינני מבין למה, או

הבנק. כיון שמסתבר היום בדיעבד, שברגע שהוגש דו"ח זוסמן, הממשלה החליטה היא להגיש הצעת חוק בענין בנק ישראל או להכין הצעת חוק ממשלתית לענין, אני מבין שנעשית איזו שהיא עבודה בבנק ישראל שאמורה, בעקבות דו"ח זוסמן, לתת תשובה לבעיות שהם העלו, לתת תשובה בחקיקה חדשה. אני לא אומר: מוכרחים להחליט היום על החוק. גם חבר-הכנסת שוחט לא אמר את זה.

א' שוחט:

שר האוצר כותב - - -

מ' שטרית:

זו תשובה של ועדת שרים לחקיקה. הם אמרו, שהם יתנגדו לחוק שלנו.

א' שוחט:

אבל, לאחר מכן בא מכתב משר האוצר, שאומר: לאור...--

מ' שטרית:

נכון.

א' שוחט:

--לדון, אולי להציע הצעת חוק ממשלתית בענין".

מ' שטרית:

לכן, אני לא אומר שאצה לי הדרך. הרי גם החוק הזה, גם זה או אחר, יחול בעצם לא על הנגיד הזה אלא על הנגיד הבא. לכן, זה לא אומר שחשוב לי החודש הזה.

ס' שלום:

למה? רק עכשיו הוא מונה לחמש שנים. עוד חצי שנה זה כבר תקף.

מ' שטרית:

MAYBE. אבל, אני חושב, שלי לא משנים חודשיים לפה או חודשיים לשם. אם נתחיל באמת תהליך חקיקה שנראה אותו משתלב עם החוק הזה שיתן פירות, אז אפשר לבוא ולדון לגופו של ענין; נוכל לצרף את שני החוקים ביחד ולראות תוצאה מעשית.

היו"ר א' רביץ:

כן.

מ' שטרית:

לכן, אני, בהחלט, מסכים לקו שאתה הצגת וגם שחבר-הכנסת שוחט הציג. בוא וניתן ציאנס לממשלה. אני מציע, אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, להגיד לממשלה או לשר האוצר, בשם ועדת הכספים: "אדוני, אם אתם רציניים בענין, תשימו חוק על השולחן אחרי הפגרה. אם אינכם רציניים, אל תבלבלו את המוח ותנו לנו לשבת על החקיקה".

היו"ר א' רביץ:

עתה, נשמע את נציגי המשלחות. ראשון הדוברים הוא נשיא התאחדות התעשיינים, דן פרופר. אני נותן לך רשות דיבור עד עשר דקות.

ח' אורון:

דרך אגב, זה פי 3 ממה שלנו יש.

ד' פרופר:

תוריד לי זמן פציעות.

היו"ר א' רביץ:

לא יהיו פציעות. ניתן לך לדבר עד הסוף, אלא אם אתה תתגרה בציבור ואז זה יהיה על חשבונך.

ד' פרופר:

אתם אולי תופתעו ממה שאומר בהתחלה הוא, שבעצם, על-פי חוק בנק ישראל, לא היה צריך לחוקק חקיקה נוספת. לדעתי, הנושא של מועצה מייעצת וועדה מייעצת היה צריך להספיק. הנגיד חייב להתייעץ במועצה המייעצת ובוועדה המייעצת, וההתייעצות, לפי כל התקדימים המשפטיים והתקדימים שיצר בית-המשפט העליון, חייבת להיות התייעצות בתום-לב, כשהוא מטמיע את מה שמייעצים לו. בנוסף לזה, צריכות להיות החלטות למועצה המייעצת ולוועדה המייעצת. הראיה היא, שהחוק קובע שדיוני הוועדה המייעצת והחלטותיה יובאו לפני הממשלה. כאלו צריכות להיות ההחלטות. אם יש החלטות ומתעלמים מהן בהתייעצות, אני חושב שלא לשם זה נוצרו המשפטים האלה בחוק. אם יש החלטות, והמתייעץ, נגיד הבנק, מתעלם מהן, אין בזאת התייעצות בתום-לב. לא זו בלבד, אלא שידוע הוא - -

היו"ר א' רביץ:

לא הבנתי את הקטע הזה. האם הוא חייב לקבל את היעוץ של - -

ד' פרופר:

להערכתך, הוא חייב להטמיע.

היו"ר א' רביץ:

אז, למה קוראים לזה "מייעצת", אם הוא חייב לקבל?

ד' פרופר:

אסביר. אם במשך פעמים רצופות נאמרים דברים זהים ע"י המייעצים, באופן סוחף, רוב מוחלט של המייעצים, והנגיד מתעלם - להערכתנו, הוא עובר על החוק.

היו"ר א' רביץ:

האם זה היעוץ המשפטי שקיבלת בעניין?

ד' פרופר:

כן, זה היעוץ המשפטי שקיבלנו. אנו הפנינו אותו בזמנו ליועץ המשפטי לממשלה, מיכאל בן-יאיר. מיכאל בן-יאיר אמר: "תפנו עם זה לראש הממשלה, ואם הוא יפנה אלי - אני אתן לו את חות הדעת שלי".

היו"ר א' רביץ:

זה לא אומר שום דבר.

ד' פרופר:

אני יכול לתת לך את היעוץ המשפטי שיש לנו בעניין. אחרת, אין צורך

- לא בוועדה מייעצת ולא במועצה מייעצת, והחוק לא היה צריך לומר שהוועדה המייעצת חייבת להחליט. לשם מה היא מחליטה, אם לא צריך להשתמש בעצותיה?

היו"ר אי רביץ:

דן פרופר, אני מוכרח לומר, שאני לא נוהג להתערב בשלב זה, אבל הייתי אומר שאתה, בעצם, מטיל פצצה כמעט לתוך הדיון.

ד' פרופר:
לא.

היו"ר אי רביץ:

תרשה לי. אני מניח, שיש לך פצצות יותר קשות. לגבי הדבר הזה, הייתי אפילו שואל את היועצת המשפטית שלנו. אתה אומר: בעצם, הנגיד חייב לקבל את החלטות הוועדה המייעצת.

ס' שלום:
לא. הוא אמר: להטמיע בתום-לב.

היו"ר אי רביץ:
מה זה "להטמיע בתום-לב"? האם הוא נכנס ללב של הנגיד?

ד' פרופר:
כבוד היושב-ראש, אם במשך ישיבה אחרי ישיבה - -

ש' שמחון:

הוא אומר, שאם היועצים אומרים כל הזמן אותו דבר, יש להחליף את היועצים.

ד' פרופר:

אני אומר את דעתי, ולא את דעת האחרים. אם ישיבה אחרי ישיבה נאמרים אותם דברים באשר למדיניות המוניטרית ע"י רוב מוחלט, לעתים קרובות רוב שרק אדם אחד לא מצביע בעדו, ובכל זאת הנגיד מתעלם מההצעות האלה, והתמונה בשטח מצביעה, כעבור זמן, שאכן העצות האלה לא רק שהיו במקום אלא התיאורים שתוארו בוועדה המייעצת ובמועצה המייעצת, הסנריו שהוצבע עליו, אכן קורים בשטח, פירושו של דבר שיש צורך לקבל את העצות האלה. מה עוד, שהחוק קובע שהמועצה חייבת להחליט ולהביא החלטותיה לפני הממשלה.

מ' קליינר:
דן פרופר, אני מבין רק שבאת לשכנע אותנו שאין צורך בחוק.

ד' פרופר:
לא.

אי שוחט:
אתה מתנגד.

ד' פרופר:

לא היה צורך בחוק, אילו הנגיד היה עומד על כך. לא היה צורך בחוק,

אילו הנגיד היה עובד על פי החוק. להערכתך, אני מאמין שיש צורך בחוק. העובדה היא, שגם בפני ועדת המשנה של הוועדה הזו הובאה עדות רבת חשיבות, בה נאמר, בצורה ברורה, שמה שקורה היום במשק נאמר לנגיד במועצה המייעצת ובוועדה המייעצת בצבעים מאד ברורים, וזה מצביע על כך שלא יכול אדם לקבל החלטות בעצמו אלא חייב להיות גוף. מאחר ומתעלמים מעצות הוועדה המייעצת והמועצה המייעצת, חייב להיות גוף שיקבל החלטות והנגיד יהיה חייב לפעול על-פיהן. - הדבר הזה נאמר. אני רואה, שמלאכת צדיקים נעשית ע"י אחרים - גם ע"י זוסמן.

י' פרנקל:
מי הצדיקים?

ד' פרופר:

אני אתן לך לנחש.

צ' הנדל:
שר האוצר.

ד' פרופר:
אתן לך לנחש. חלק מהנוכחים כאן הם ודאי צדיקים.

דובר:
כולם.

ד' פרופר:

אין לי שום ספק, שלא בכדי דו"ח זוסמן היה מוטמן במגירות בנק ישראל בצורה חסויה ביותר במשך תשעה חודשים. אין לי שום ספק בזה. לאחר שהדו"ח הונח והוצא אל האור, ברור גם מדוע הוא הוטמן שם. אין גוף אחד במדינה הזו, שהיה מרשה לעצמו להניח דו"ח כזה במגירותיו ולא להוציאו לאור. אילו זה היה קורה במשרד ממשלתי, היתה קמה כבר ועדת חקירה, אדוני היושב-ראש - אני יכול להבטיח לך זאת.

הדו"ח הזה הוא לא דו"ח שהומצא ע"י בנק ישראל, אלא נדרש ע"י ראש הממשלה המנוח. ראש הממשלה המנוח קבע, שתהיה ועדה. אתה שמעת גם את דברי שר האוצר לשעבר.

אם אנו לא רוצים לקבל גם את מה שאמר זוסמן, שודאי לא חשוב כאינטרסנט - אני הרי אינטרסנט לטובת המשק, ובזה כל חטאי - אני מאמין, שהחוק הזה חייב - וכאן אני חולק על חבר-הכנסת מאיר שטרית - להיות נחקק בעתיד הקרוב ביותר, ולא לדחות אותו.

מ' שטרית:
זה מה שאמרת.

ד' פרופר:
אם אמרת - לא הבנתי אותך.

ש' שמחון:
אמרת לגבי התחולה.

מ' קליינר:
אינני מבין. אני מבין, שהתחולה שלו לא תהיה לגבי הנגיד הנוכחי.

א' שוחט:
למה?

ד' פרופר:
התחולה שלו היא לא על נגיד--

א' שוחט:
היא לא על נגיד.

מ' קליינר:
כי זה בעקרון החוק.

ד' פרופר:

--אלא על עצם ההחלטות ע"י איש אחד. כך אני רואה את זה.

טוענים, שעצמאות בנק ישראל עומדת מעל הכל, ואני מסכים. צריך את עצמאות בנק ישראל. רבותי, אפילו חברה עיסקית, שהיא בלי שום ספק עצמאית, חייבת, על פי חוק החברות, בהתייעצות של מועצת המנהלים והאחריות של חברי מועצת המנהלים; מנכ"ל לא פועל בחלל ריק, למרות שכאן לא מדובר בגוף ציבורי אלא בגוף שאיננו ציבורי. כשמדובר בגוף ציבורי, על אחת כמה וכמה.

מדינות נחשלות, כמו צרפת, גרמניה, הולנד, איטליה, ספרד ועוד מדינות - בכולן יש גופים, אשר בצורה כזו או אחרת נותנים את דעתם יחד עם הנגיד לגבי המדיניות המוניטרית ויחד איתו קובעים את המדיניות. בחלק מן המקרים אפילו משרד האוצר עושה זאת, ובחלק אחר - מועצת נגידים או מועצה של הבנק או מועצת אנשי עסקים. יש צורות שונות לענין. מי שירצה - חבל על הזמן - ישנו אוסף שלם בענין ומדובר במדינות מתוקנות ביותר.

לא בכדי אנו רואים גם את נזקי המדיניות. אני לא בא בחלל ריק. אני בא מתוך נזקי המדיניות. אני לא מדבר על מה שיקרה, כי אנו עדיין במיתון שהולך ויורד - - -

מ' קליינר:

דן פרופר, אתה ביושרך עושה דבר שלדעתי לא טוב ולא צריך לעשותו. כלומר, אתה בעצם, בגלוי, אומר כרגע - - -

היו"ר א' רביץ:
הוא משלחת והוא בא ומייצג, והוא לא מהאו"ם.

מ' קליינר:

אז, אני מפנה זאת אליך. אני לא בטוח, ואולי אני טועה, בלגיטימיות של מה שקורה כאן.

היו"ר א' רביץ:
תרשה לי לשים דברים על מכונם.

מ' קליינר:

תן לי להסביר. אם יש פה התיחסות עקרונית האם צריכה להיות מועצת נגידים או לא, אז לגיטימי לשמוע כל גורם נכבד. בא מר פרופר ואומר

ביושרו: "הבעיה שלי היא לא עקרונית. הרי לו היתה מועצת נגידיים שהיתה אומרת להשאיר את הריבית והנגיד היה בדעת מיעוט להוריד ריבית--

ד' פרופר:
בכלל לא הזכרתי ריבית.

מ' קליינר:

--והיה רוב הפוך, הוא היה בא ואומר כאן, בגלל שהתוצאה רעה לדעתו:
"שהנגיד יחליט לבד".

ד' פרופר:
לא. אני אמרתי כאלה דברים!?

מ' קליינר:
זה מה שמשמע, כי אתה בא לכאן רק כרגע. מה קורה אם- - -

ח' אורון:
מה קרה?

א' שוחט:

שב בשקט חצי שעה. יש לי אליך הצעה: אינך מנהל את הישיבה. זכותך לחשוב כך, וזה לגיטימי. אל תפריע לאף אחד.

מ' קליינר:
זכותי להביע עמדה עקרונית. גם אתה לא מנהל אותה, חבר-הכנסת שוחט.

א' שוחט:
שב בשקט!

מ' קליינר:
אתה מתנהג כאילו שאתה מנהל אותך, ואתה - לא.

היו"ר א' רביץ:

חברים, אני רוצה להעמיד דברים על נכונם. הדיון הזה אצלנו הוא כמו כל דיון בהצעת חוק אחרת. אנו נוהגים להזמין לכל דיון בהצעת חוק משלחות, כאשר אנו יודעים מראש ובהגדרה שהמשלחות מייצגות לפעמים אינטרסים ממשיים ולפעמים אינטרסים אידיאולוגיים. אנו מזמינים מגוון הקשת השונים משלחות. אני לא חושב, שדן פרופר מבקש שאנו נראה אותו כנציג האומות המאוחדות. הוא בא ואומר, בהרחבה, שהוא מייצג את המשק. הוא נשיא התאחדות התעשיינים, וזה מגזר חשוב במשק לפחות. בטיעון של דן פרופר, לפי השקפת עולמו, נראה היה לו שאם ההחלטה היתה נתונה בידי קבוצת אנשים התוצאה היתה אחרת, בגלל שהוא כל כך מאמין שהשיטה המוניטרית הנוכחית איננה טובה באמת למשק. מותר לו לטעון את הטענה הזו.

מ' קליינר:
כן. בדוחק.

היו"ר א' רביץ:
אנו נשקול אותה. אנו נדון בינינו ללא המשלחות.

מ' קליינר:

אם היה חוק להורדת ריבית, הרי זה היה לגיטימי שהוא יבוא - - -

היו"ר א' רביץ:

בסדר. אבל - - -

מ' קליינר:

אבל, זה לא חוק להורדת ריבית. זה חוק על סמכויות הנגיד.

ד' פרופר:

אני חושב, שלא טוב שיהיה חוק להורדת ריבית, אבל בואו ונמשיך הלאה. אני לא טוען כרגע לגבי החלטה כזו או אחרת של הנגיד, כלומר לגבי החלטה מסויימת מאד של הנגיד. אני טוען על שיטה מסויימת של החלטה של איש אחד. אינני רוצה לחזור על מה שאמרו קודמיי. לא קיים מוסד אחד במדינה הזו, בו איש אחד יחליט, חוץ מאשר בנק ישראל. - לא בכנסת ולא בבית-המשפט. גם ברבנות יש שלושה רבנים, ובעבר היתה סנהדרין שהיתה צריכה לקבוע. לא יתכן, שבידי אדם אחד יהיו כל הכוחות. אדם הוא בשר ודם, והוא יכול גם לטעות. לדעתי, הוא שגה. לדעת אחרים, יכול להיות שהוא לא שגה. - זה לא משנה כרגע. משנה הוא, שהוא מחליט בעצמו. העובדה היא, שיש אנשים בוועדה המייעצת ובמועצה המייעצת, שמאמינים שאילו היה משתמש בעצותיהם היה נמנע הנזק הכבד שישנו היום במשק. הנזק הוא, לפי דעת כלכלנים מסויימים, למעלה מ-100 מיליארד ש"ח. אם אשתמש רק במספרי דו"ח בנק ישראל, אגיע ל-4.5 מיליארדי ש"ח בשנה שעברה. חלקם נזקים לסקטור העיסקי, כתוצאה מאובדן של פוטנציאל צמיחה, וחלקם אובדן של גרעון בסקטור הציבורי. יש לנו פירוט בעניין הזה.

לדעת רוב חברי הוועדה המייעצת והמועצה המייעצת, היה צריך לנקוט במדיניות אחרת. גם הם, לא כולם אנשים שיודעים תמיד את כל התורה. אבל, אין שום ספק, שאם ניקח 4 אנשים חכמים ונושיב אותם יחד עם הנגיד ויישבו 5 אנשים יודעים תורה, ימצאו דרך יותר טובה מאשר אדם אחד.

אני לא חושב, שמי שכתב את החוק, ולכן הזכרתי את החוק, אי פעם חשב שאדם אחד צריך להחליט. זו פרשנות מוטעית של החוק.

לגבי ההצעה של בנק ישראל שהוא עצמו יציע את החוק, זה נראה לי כאילו - - -

מ' גולדמן:

כשאתה אומר "פרשנות מוטעית של החוק", כל משפטן מתחיל יגיד לך שהיא לא מוטעית - שהיא ברורה.

ד' פרופר:

יש לי משפטנים לא מתחילים, ששמם הולך לפנייהם, שאמרו שהפרשנות היא שונה. יש לי משפטנים כבדי משקל, שאמרו זאת.

מ' קליינר:

זה לזכותו של המקצוע המשפטי, שלכל דעה יש משפטן.

ד' פרופר:

כן, ולכן יש לי לפחות שניים.

אני רוצה לומר עוד דבר: עצם ההגשה או ההצעה של בנק ישראל להגיש הצעת חוק דרך הממשלה דומה לאילו היו מבקשים מהתאחדות התעשיינים לחוקק חוק על חשיפת היצור המקומי מול תחרות מחו"ל.

מי קליינר:

זה לא נכון. רוב ההצעות הממשלתיות מוצעות ע"י הממשלה.

ד"ר פרופר:

את דמות החוק הזה אתם יכולים לשער בעיניכם. זה היה חוק, שהיה נוקט בעמדה צרה מאד של הגנת האינטרסים של התעשייה המקומית. אני חושב, שזה היה גרוע. לכן, אני מאמין, שהחוק צריך להיעשות ע"י הכנסת, למרות מה שאני קורא בעיתון שאומר נגיד בנק ישראל שאסור שהחקיקה תבוא מחברי-כנסת שכן הם בעלי שיקול פוליטי. אז, כנראה, שגם הכנסת לא נמצאת מעל לבנק ישראל. - זה מתוך מה שקראתי.

היו"ר אי' רביץ:

בינתיים, קיבלתי את היעוץ המשפטי שלנו, של היועצת המשפטית, באשר לטענה שלך. היועצת המשפטית, האם אני יכול להקריא את מה שאת טוענת בקול רם? כן.

מי קליינר:

היועצת המשפטית שלנו לא טוענת, אלא קובעת.

היו"ר אי' רביץ:

היא קובעת: "הטיעון של מר פרופר איננו נכון. הוועדה המייעצת כשמה כן היא. נכון, שהפסיקה קובעת, שההתייעצות צריכה להיות בתום-לב ונפש חפצה, אבל אין זאת אומרת שיש צורך לקבל את העצות, גם אם החוק קובע שהמועצה צריכה להחליט. המועצה מחליטה, והנגיד צריך לשמוע ולהתייעץ. אולם, ההחלטה הסופית, לפי החוק הקיים, היא של הנגיד בלבד".

ש' שמחון:

היושב-ראש, זה לא היה התיאור של מר פרופר. היא ענתה על משהו אחר.

אי' שוחט:

בדיוק. זה בדיוק סיפור החקיקה הזה.

היו"ר אי' רביץ:

טען מר פרופר, שלא צריך חקיקה.

אי' שוחט:

90% מחברי הוועדה המייעצת חולקים על מדיניות הנגיד בשנה ובשנה וחצי, האחרונות - -

היו"ר אי' רביץ:

אני הרי מחזק את הצורך בחקיקה, לפי הדעה הזו.

אי' שוחט:

מי שמכיר את האנשים שם יודע שזאת האמת, והוועדה המייעצת היא אכן מייעצת. זה בדיוק הפתח שדרכו צריכה לעבור חקיקה ששוללת את הבלעדיות שלו בעניין.

ש' שמחון:

הוא רק אמר: אם ההנחה היא שהיועצים האלה יועצים כל הזמן אותו דבר והנגיד הולך לכיוון אחר כל הזמן, אז או שיש בעיה עם היועצים או שיש בעיה עם הנגיד.

היו"ר א' רביץ:
יכול להיות, שיש בעיה.

מ' גולדמן:
זה סימן, שיש נגיד חזק. זה לא סימן, שיש נגיד שמקבל הכל.

היו"ר א' רביץ:
אינני יודע את הרכב הוועדה המייעצת. אולי שם כולם אינטרסנטים.

מ' קליינר:
מה היית מעדיף: יועצים שהם "יס-מנים"?

א' שוחט:
האם אלה יועצים בתשלום? מה אתה מדבר?

מ' קליינר:
תגיד לי: האם אנו מקבלים תמיד את העצות של סמדר אלחנני?!?

היו"ר א' רביץ:
זה לא רלוונטי.

ד' פרופר:
אני מוכן להביא חוות דעת של משפטנים, שעיסוקם בנושאים האלה.

היו"ר א' רביץ:
לא, אין צורך. עתה, נשמע את מר קורניק, נשיא לה"ב.

א' קורניק:

אני מצטרף, כמובן, לכל הדברים שהעלה מר פרופר. אנו מבקשים לתמוך בחוק בעקבות פעולות שביצעו נגידים - - -

ס' שלום:
האם העמדה הזו עברה בלה"ב בהצבעה?

א' קורניק:

כן. היינו הראשונים במועצת לה"ב, הוועדה הכלכלית של לה"ב, שהעלינו את הנושא הזה, לפני שהוא פרץ. ההגיון הוא: על התחום השלטוני רק לאדם בודד יש החלטה. אנו סרקנו את רוב פסקי הדין של בית-המשפט העליון בנושא אי-תלות. כל הזמן מדברים על בנק ישראל וחוק בנק ישראל ואי-תלות. אני רוצה לצטט את השופט שמגר, שקובע בפסק-דין: "במושג אי-תלות, הפרדה בין הרשויות, אין משמעותה דוקא יצירתו של חיץ המונע החלטית כל קשר ומגע בין הרשויות, אלא ביטויה בעיקר בקיומו של איזון בין סמכויותיהן של הרשויות להלכה ולמעשה המאפשר אי תלות תוך פיקוח הדדי מוגבר".

היו"ר א' רביץ:
דרך אגב, אני מוכרח לציין, שהצעת החוק לא באה לשלול את אי-התלות.

א' קורניק:

בהחלט. אבל, האחריות של בנק ישראל - - -

מ' קליינר:

זה אף פעם לא נעשה בבת-אחת. זה תמיד נעשה בהדרגה.

א' קורניק:

נכון, שהאחריות של בנק ישראל משולבת עם אחריות של משרד האוצר, של הממשלה. אבל, עדיין יש אחריות כוללת לכולם לפני הכנסת ולפני הציבור. למוסד אחד אין - לנגידות. למוסד הנגידות לא קיים כזה דבר. אין במדינת ישראל תחום שלטוני, שהחלטה היא בידי אדם אחד, וכרגע אנו לא מדברים על הנגיד. אני לא אומר שום דבר כרגע על המדיניות. אני גוזר, לאור החלטות שהיו במשך 20 שנה אצל נגידים אחרים, שהיום בודאות ניתן דו"חות, אם בפרשת ויסות מניות ואם בפרשות אחרות, שאתה יכול לגזור בודאות מוחלטת שהחלטה יכולה להיות - - לפיכך, הנושא של מועצת נגידים הוא מתבקש. הוא עושה שכל ישר. הוא שומר על הנושא של אי-תלות. הוא מערכת של איזונים, במקרה הזה, במקרה של מוסד הנגידות, שמתבקשת.

היו"ר א' רביץ:

עתה, נשמע את מר קניפל מלשכת המסחר.

א' קניפל:

באופן מפתיע, ברצוני להצטרף גם לדברי חברי ולתמוך בהצעת החוק. אנו חילקנו את החומר, ואני מפנה את חברי הוועדה לעיין בו, ולא הייתי באמת רוצה לחזור על מה שכתוב בחומר או על מה שחברי אמרו קודם. הייתי אולי רוצה להדגיש נקודה אחת או שתיים למה חשובה החקיקה הזו, כפי שאנו רואים אותה.

ס' שלום:

אשר קניפל, האם זו עמדה שהתקבלה במוסד רישמי של לשכת המסחר?

א' קניפל:

כן. אני גם יושב-ראש הוועד הפועל וגם בוועדה הכלכלית בלשכת המסחר - גם האיזורית.

הוזכרו פה קודם לכן נושאים אחדים. צריך להזכיר, שהנגיד כפוף למדיניות הממשלה, וגם פה השאלה היא איך מפרשים מה זה "כפוף למדיניות הממשלה". אנו גם סבורים, שאם היו מספר חברים משתתפים בהחלטה מה צריכה להיות הצורה והדרך, יכול להיות שהיו מתקבלות החלטות אחרות מאשר התקבלו ע"י הנגיד.

אני רוצה לציין, שאנו מואשמים כל הזמן כאינטרסנטים בעניין.

היו"ר א' רביץ:

דע לך, שזו לא אשמה. זו קביעה, וזה בסדר.

א' קניפל:

ברצוני להעיר לגבי זה, כי זה דבר שחייבים להגידו. ראשית, מי שהוא אינטרסנט, זה לא אומר שהוא לא אומר דברים נכונים.

שנית, לא קיים מישהו שהוא לא אינטרסנט בעולם. גם יוקרה, שאיפה

להצלחה ועוד כל מיני דברים אחרים ויחסי ציבור הם אינטרסנטיות. יש אחד שהוא אינטרסנט בכסף, ויש אחד שהוא אינטרסנט במעמד ובכל מיני דברים אחרים. לכן, קשה לי להאמין שכל הדברים הם רק ברמת העקרון, ויושבים איזה שהם צדיקים מוחלטים באיזה שהוא מקום.

לכן, אני, בהחלט, רוצה לומר, למרות שחבר-הכנסת קליינר אמר שזה אולי לא לגיטימי להגיד, שאני חושב שאנו בהחלט חרדים ממה שקורה בתחום החלטות המוניטריות. אנו חושבים, שזה נובע מהחלטה או ממין מנגנון של החלטה של אדם אחד.

מי קליינר:

אבל, אם הוא היה מקבל החלטות שכן הייתם מסכימים איתן, לא הייתם חושבים שצריך לשנות את החוק.

א' קניפל:

אולי אתה צודק, אבל אנו חרדים מכך שקיים פה מצב קטסטרופלי--

א' שוחט:

אני אמרתי את זה בתחילת דבריי.

א' קניפל:

--ושהולכים לקראת מצב קטסטרופלי. אנו חושבים, שהוא נוצר כתוצאה ממנגנון לקוי של קבלת החלטות. לכן, אנו אומרים: יכול להיות, שעכשיו אנו תומכים בהצעת החוק הזו. אנו, בהחלט, לא יכולים להתעלם מהנושא הזה.

אני חושב, שאם יבחנו את הנושא של מה שקרה בתחום המוניטרי, בהחלט יגלו שישנם דברים חמורים, לדעתנו, גם מבחינת הצגת האינפלציה כמו שהיא מוצגת. אם יבחנו את האינפלציה הבסיסית, יראו שלא ירדה האינפלציה הבסיסית. אני חושב, שבנק ישראל הפך להיות היום המדפיס הלאומי.

ס' שלום:

מהי "אינפלציה בסיסית"? תסביר לי זאת פעם אחת, כדי שאדע.

א' קניפל:

אני אפנה אותך לנגיד בנק ישראל, שהם אלה שהיתוו את הרעיון והמציאו את המונח שהיה להם מתאים.

ס' שלום:

סתם רציתי להרגיז.

ח' אורון:

אפילו בדו"ח יש כאלה גרפים שמנטרלים - - -

א' קניפל:

אנו חושבים, שבנק ישראל הפך להיות היום המדפיס הלאומי. הוא קונה מט"ח, והוא מדפיס כל הזמן כסף.

היו"ר א' רביץ:

בוא ולא ניכנס לזה. זה לא נושא הדיון שלנו.

ועדת הכספים
03/04/97

י' פרנקל:
מה זה קשור?

א' קניפל:

לכן, אנו סבורים, בהחלט, לאור כל הדברים ובהסתמך על מה שכתוב בדו"ח ועל הנייר שלנו, שאנו בהחלט תומכים בחקיקה ומבקשים להעביר אותה.

היו"ר א' רביץ:

בטרם אני פותח בדיון ונפרד מחברי המשלחות, אם יש לחברי-הכנסת שאלה לחברי המשלחות לפני שאנו נפרדים מהם אפשר זאת עכשיו. אין, ולכן אני מודה לכם מאד, חברים.

[יוצאים מחדר הישיבות חברי המשלחות: ד' פרופר, י' בליזובסקי, ח' ישראל, א' קורניק, א' קניפל ו-ב' שניר.]

עתה, אבקש מהנגיד לומר את התיחסותו. אדוני הנגיד, לפני שאתה מתחיל לדבר - ואני לוקח את הפריבלגיה - אולי תוכל לספר לנו, חברי הוועדה, איך הולך העסק באמת. אני רוצה להבין זאת כמעט באופן ציורי. למשל: לגבי היום שאתה מודיע על הריבית, זה יוצא ביום שני בבוקר, שבוע אחרי המדד.

י' פרנקל:
אגיד זאת.

היו"ר א' רביץ:

אז, מה קורה? אתה מתישב לך באיזה שהוא חדר סגור עם קפה או בלי קפה? אחרי הוועדה המייעצת ואחרי הכל יוצאת החלטה. הרי יש ועדה מייעצת, ולא על זה המדובר. יש לי שאלה אישית שלי, ואני רוצה שהוא יתיחס לזה. כתלמודיסט, עסקתי פעם בפסיקה. הייתי מתישב בחדר נעול לאיזו שהיא תקופה, ואז עוד הייתי מעשן סיגריות, לוקח קופסת סיגריות ויוצא החוצה עם פסיקה. אני רוצה להבין זאת. אתה אדם יחיד - כך הוצגת כאן - שפוסק בהלכות נפשות. אלה הלכות נפשות.

א' רובינשטיין:
ממון.

היו"ר א' רביץ:

ראשית, ברצוני לדעת את המטרייה. איך זה פועל בחיים? כלומר, האם אתה בעצמך מסתגר עם עצמך ויוצא החוצה ואומר, למשל: "0.2"?

א' שוחט:
הרי זה מוזמן, ותקבל תשובה והכל ברור.

היו"ר א' רביץ:
למה? זה מה שמעניין אותי.

י' פרנקל:

רבותי, ראשית, אני רואה את הדיון הזה כדיון קרדינלי. אני מאמין, שכשיגמר התהליך, הדיון של היום או פתיחת הדיון של היום, תהיה לו

משמעות רבה מאד לתאריך הזה.

שנית, לפני ההתחלה, למען כבודך, אדוני יושב-הראש, FOR THE RECORD, מאחר ודברך הוא דבר שחברי הוועדה מאמינים לו, הייתי מאד מודה לך אם נסכים שבתשובה להערת שוליים או ביניים של חבר-הכנסת שוחט, שטען שהשאלה שלך הזו הוזמנה על-ידי על מנת שאוכל לענות, שנכחיש זאת מכל וכל. זה פשוט לא היה ולא נברא, כמו שלא היו ולא נבראו כל מיני טיעונים אחרים. אני מבקש, שהאזירה תהיה אזירה נכונה, ולא לשמוע מצד ימין שאני עושה איתך 'דילים' מהצד. זה לא מקובל עלי.

היו"ר א' רביץ:

אני מאד מאשר את זה, שהיא לא הוזמנה. אני רוצה לומר יותר, חבר-הכנסת שוחט. השאלה הזו היא שמטרידה אותי. אמרתי מעל במת הכנסת - והשתמשתי בזה גם כאן בוועדה - שצדקה נגבית בשניים ומתחלקת בשלושה. אמרתי, שאלה כספי ציבור, ולא מקובל עלי שיהיו החלטות של כספי ציבור ע"י איש אחד. זה בדיוק מה שמפריע לי. לא מפריעה לי החקיקה. מפריע לי איך הדברים נעשים. זה מטריד אותי, ולדעתי, את כל הציבור זה מה שמטריד. החקיקה זה עוד סיפור. אני לא נגד החקיקה. אני רק אומר שזה מה שמטריד.

י' פרנקל:

הייתי רוצה אכן להתיחס לשני הנושאים: הנושא השני - ההתייחסות שלי להצעת החקיקה הזו, וגם אעדכן את חברי הוועדה איפה נמצאים הדברים האחרים שבדרך.

היו"ר א' רביץ:

אני רוצה לדעת איך זה מבחינת הזמן. האם אתה אמור לצאת ב-12:00?

י' פרנקל:
לא.

היו"ר א' רביץ:

יש לי שורת חברי-כנסת שרוצים לשאול אותך שאלות.

ס' שלום:

אם הוא לא יהיה כאן בזמן דיון כזה, אז - - -

היו"ר א' רביץ:

אני מבקש שתדחה דברים אחרים, אם יש.

י' פרנקל:

בסדר. אני מבקש להודיע זאת.

היו"ר א' רביץ:

תודיע, שייזחו דברים אחרים. אני לא יכול להיות בסד של זמן, ולא לאפשר לכולם לדבר.

י' פרנקל:

בסדר. זה יהיה ההסדר, שיושב-ראש ועדת הכספים ביקש ממני להשאר בוועדה, כי ישנה עכשיו ועדת השרים לענייני הפרטה ושם אני איעדר.

ועדת הכספים
03/04/97

היו"ר א' רביץ:

זו הפרטה.

י' פרנקל:

לא. אני שם רק בתקן של יועץ.

א' רובינשטיין:

בלאו הכי לא נעשה שום דבר.

ס' שלום:

רק אתמול מכרו את "יוזמה".

היו"ר א' רביץ:

מכרו את "יוזמה" ב-50 מליון ש"ח.

מ' קליינר:

אייזנברג קנה את המניות.

ס' שלום:

אייזנברג קנה את המניות, ויולי אופק קונה עכשיו את בנק המזרחי
ואלה עוד מניות. מה אתם רוצים?

י' פרנקל:

חבר-הכנסת פורז, בעת העדרך, ביקש ממני יושב-ראש ועדת הכספים,
לפני שאני מתיחס להצעה הספציפית, להתיחס לדבר הבסיסי שעמד מאחורי
ההערות שלך וגם של אחרים - מושג ה"דן יחיד" - ולהתיחס לכך לא ברמה
העקרונית אלא ראשית להתיחס לכך ברמה של מה בעצם נעשה היום. וזאת, לא
לפי החוק, כי החוק הוא ברור. החוק הוא: "דן יחיד". לכן, אתה מתיחס
לצד החקיקתי. אני רוצה קודם כל לדבר בפועל מה קורה. קורים הרבה דברים
שקשורים לזה: מניהול הרזרבות של בנק ישראל לקביעת דיונים לגבי נושאים
אחרים שקשורים לפיקוח על הבנקים וכדו', אבל השאלה הספציפית היתה:
כאשר פעם בחודש מתפרסמת החלטת ריבית, מה נכנס לתוך הצ'ולנט הזה, אם
להשתמש באנלוגיה של חבר-הכנסת אורון מראשית השבוע?

מ' קליינר:

זה תפס חזק.

י' פרנקל:

זה תפס חזק. אני מחכה להזמנה, אבל דע לך ששמחממים צ'ולנט לאחר
השבת הוא כבר לא בעל אותו טעם. לכן, תצטרך להלין אותי כבר לליל שבת.

ח' אורון:

הבעיה היא לא החימום. אני אוכל צ'ולנט בשבת, אך אינני יכול
להתחייב על כל המרכיבים שם.

י' פרנקל:

ברשותך, חבר-הכנסת אורון, אני מזמינך לצ'ולנט אלי בבית. אבל, תצטרך לבוא איתי לבית-כנסת לפני זה.

ח' אורון:

זה לא איום.

י' פרנקל:

זה לא איום. זו הבטחה.

אני רוצה באמת לספר לכם עכשיו בכמה מלים איך התהליך הולך בצורה מאד ספציפית. ראשית, בבנק ישראל יש מספר מחלקות. ההחלטה על ריבית תיבט להיות מוזנת מהיבטים שונים לגבי הערכת מצב המשק והמצב של האלמנטים השונים, כפי שמצויים ב-JURISDICTION של המחלקות השונות. לכאורה, נראה שביום שני מסויים בצהריים יוצאת בת קול ומודיעה: "זו הריבית". מה קרה קודם לכן? אתמקד אך ורק בנושא של החלטת הריבית. כל יום, במחלקה המוניטרית, יש דיון יומי שמסתכל על הנתונים ושואל: "מה צריך להיעשות מיום אחד למחרת, לאור נסיבות ומידע שמגיע באותו יום: גם משוק מטבע חוץ, גם מנושא חשבונות הממשלה וכדו'". לצורך מה? - לזה אגיע בסוף הדרך.

פעם בשבוע - ולו הייתי יודע שזו תהיה השאלה, הייתי גם מביא חומר להציג זאת - אצלי מתכנס פורום שאני קורא לו: "הפורום המוניטרי השבועי", שיושב בו מנהל המחלקה המוניטרית, המנהל הבכיר שאחראי עליו ושתחת פיקוחו ישנו גם כן הפיקוח על מטבע חוץ, מנהל מחלקת המחקר והאחראי על המחקר בבנק, מנהלת מחלקת מטבע חוץ ועוד יועצים למיניהם אבל אלה שלוש המחלקות הבסיסיות שבאות. כל אחד מביא חומר רקע, ניירות כתובים, עם ניתוחים, שמאפשרים לנו, באותו דיון שבועי, שהוא מתמשך, להסתכל על תמונת המצב מפרספקטיבה שבועית, לאור העובדה שבאיזה שהוא שלב קודם לכן עשינו איזו שהיא החלטה חודשית.

לקראת הדיון החודשי שמתקיים פעם בחודש, מוכנים ניירות עמדה ע"י שלוש המחלקות הללו - כל אחת נותנת תמונת מצב המשק: חלק עם הדגש על הצד של מטבע חוץ, חלק עם הדגש של מצב המשק הריאלי, מאזן תשלומים, צמיחה, שכר וכדו', וחלק עם הדגש מוניטרי: מה קרה לאמצעי התשלום? ריביות וכדו'. כל אחד עושה זאת מהפרספקטיבה שלו. אלה לא ניירות מהסוג של 'צעטאלאד'. אלה הם מסמכים מאד מסודרים עם הכריכות שלהם לא על הצד האסתטי אלא על הצד התוכני. הניירות האלה מחולקים יומיים או שלושה ימים מראש לפני הישיבה. בעת הישיבה - וכאן מתחיל התהליך הספציפי - יושבים בחדר כ-25 או 20 איש.

היו"ר א' רביץ:

האם זו הישיבה של אותו יום שני?

י' פרנקל:

זו ישיבה של יום חמישי שקודם לו. באותה ישיבה יושבים 20-25 איש, שמציגים לכל אחד מאיתנו את הפרספקטיבה שלהם על תמונת המצב הכללית ללא המלצות. לאחר שעתיים של דיון מסוג זה, הציבור מתפזר ונשארת תת-קבוצה מהם - כ-7-8 אנשים. ואז, הקבוצה הזו, שהיא יותר בכירה, באה ואומרת: "שמענו מ-4 אלמנטים של הבנק, שכל אחד בא מהפרספקטיבה שלו, שנעשתה

באופן עצמאי לחלוטין כדי שתהיינה דעות מגוונות, שזו התמונה. מאחר ורצינו להשיג יעדים אלה ואלה, ההמלצה הקונקרטית שלנו עכשיו להחלטה בשבוע הבא היא זו וזו". זו החלטה די סודית, אבל זו ההחלטה. גדעון עכשיו הביא לי דוגמא של נייר של מחלקה אחת שמוכן לדיון כזה, ויש נייר של מחלקה שניה לאותו דיון ונייר של מחלקה שלישית.

צ' הנדל:

דיון חודשי.

י' פרנקל:

זה על הדיון החודשי. כל אחד מגיע אלי, ולזה קוראים: "תכנית חודשית לחודש אפריל". אין בה שום המלצה. בדיון המצומצם יותר, לאחר שהקבוצה של ה-25 איש עזבה את החדר - - -

א' פינס-פז:

האם אפשר לקבל זאת?

י' פרנקל:

אראה, שזה לא כולל באמת שום דבר. למה לא? כן.

באותו דיון מצומצם יושבים ה-7 או ה-8 אנשים, וכל אחד אומר את המלצתו ומנמק אותה.

א' פורז:

איך אנו יודעים שהשבעה לא אומרים דבר אחד ואתה עושה את ההיפך?

י' פרנקל:

בגלל שהם לא מריונטות והם יושבים פה. מיז אומר זאת.

לאחר מכן, הם אומרים לי את המלצותיהם, ואני אומר להם: "רבותי, שמעתי. מסתבר, שההחלטה על השבוע הבא תהיה כנראה בתחום זה או בתחום הזה. לא סביר לי שאנו נוכל ללכת בכיוון הזה. בדרך כלל, זה תחום בתוך ההמלצות הללו, אבל חומר לחשיבה. רבותי, אנו צריכים לעשות את ההחלטה שלנו ביום שני הבא. היום יום חמישי אחרי-הצהריים. כל אחד הולך לדרכו. ביום שני בבוקר אנו ניפגש שוב, לפני ההחלטה - אותו פורום מצומצם. יתכן שזו פגישה של שעתיים, ויתכן שזו פגישה של חמש דקות. אני רוצה, שלכל אחד מכם יהיה את הזמן אחרי הצ'ולנט של חבר-הכנסת אורון לחשוב עוד פעם ולבוא ביום שני בבוקר. אולי יהיה מידע חדש וכדו'".

נפגשים ביום שני בבוקר בשעה 09:00 או ב-08:30 - תלוי - ואז, שוב לזה קוראים: "דיון חודשי סופי - שלב ב'". כל אחד אומר את עמדתו: "לא שיניתי המלצתי" או "כן שיניתי המלצתי, ולאור מה שחשבתי, שמעתי וישנתי, זו ההמלצה". ואז, אנו שוב עושים דיון קצר, ואני אומר: "רבותי, לאור זה, זו ההחלטה". יש עוד סיבוב אחד, ובסופו של דבר יש את ההתכנסות, ואחר-הצהריים, לאחר סגירת הבורסה, מודיעים זאת לתקשורת ולבנקים. לפני זה, כחצי שעה לפני ההודעה אבל אחרי ההחלטה, אני מרים טלפון לשר האוצר ומודיע לו את ההחלטה. אבל, זאת, אחרי שהיא התקבלה בחדר. כך שאין שום דרך, ששר האוצר יכול להגיד לי: "תשנה עכשיו את החלטתך". הוא יכול להגיד לי, אבל אני נראה משונה קצת עם החברים, ויש את ההיזון החוזר הזה.

א' פינס-פז:

האם ביקשו ממך לשנות החלטה?

א' פורז:

רק פעם אחת?

היו"ר א' רביץ:

השאלה היא: במהלך הדיונים האם היה מגע עם האוצר?

י' פרנקל:

ודאי, שכן. תמיד יש, תמיד דנים ותמיד מדברים.

מ' שטרית:

אז, זה טוב שאתה נותן להם פסק-זמן עד יום שני לשאול בכנסת מה המצב.

י' פרנקל:

בסדר. אני עכשיו מדבר במלוא הרצינות.

שאלת. קודם כל, חבר-הכנסת פורז, לגבי "דן יחיד". פורמלית, ההחלטה היא של אדם אחד, כי הוא לפי החוק האחראי על הנושא הזה. דה-פקטו, אני יכול לומר, שמי שמסתכל על הפרוטוקולים של בנק ישראל של הדיונים להם, ולהם יש פרוטוקולים, יראה שלפחות בשש השנים שאני בתפקיד הזה, קרוב לשש, חמש וחצי שנים, רובן ככולן ובודאי הדברים המשמעותיים, אילו היתה הצבעה על סמך הדעות שהושמעו ההחלטה בדרך כלל או הייתי אומר כמעט תמיד, כי אינני רוצה לחטוא בלשוני, נפלה בתוך התחומים - - -

היו"ר א' רביץ:

מתי הוועדה המייעצת - - -

י' פרנקל:

חכה. זה סיפור נפרד לחלוטין.

א' פורז:

אתה מבין, שההבדל בדינמיקה בין אדם שיש לו יכולת הכרעה לבין אדם שיש לו יכולת המלצה היא שונה.

י' פרנקל:

אין כל ספק. אני מבין את הנושא הזה.

א' פורז:

יש איזו שהיא דינמיקה אחרת.

י' פרנקל:

אין לנו ויכוח. אני רק רוצה לומר, שקודם כל רציתי להציג לכם זאת.

א' פורז:

הרי איש לא חשד בך, שאתה לא מתייעץ.

היו"ר א' רביץ:

לא. זה לא שהוא לא מתייעץ.

י' פרנקל:

אני בסך הכל עונה על התהליך. אתה תשמע תיכף על זה.

היו"ר א' רביץ:

חבר-הכנסת פורז, זה לא ככה. זו לא התייעצות.

י' פרנקל:

כאשר אדבר על הצעת החוק עצמה, אתה תראה שיש לי מה לומר על זה. אינני יושב כאן איתכם, כאשר לא נתתי לאנשי להכנס. הם יושבים פה. מי הם האנשים? יש להם שמות, יש להם תארים, יש להם פרצופים, יש להם רקורד ויש להם ממלכות שעומדות תחתיהם. כשדוד קליין או ליאו ליידרמן באים לחדרי, זה אחרי שהם קיימו אצלם את הדיון הרחב ביותר שהביא לנייר שהם יצרו. לכן, זו לא שאלה. זה אחרת. אמר פעם דן פרופר: "מה אתה נותן לו לדבר? הוא אוכל מכף ידך". בוא ונהיה קצת רציניים וניתן הערכה וכבוד ענייני לאנשים הללו במובן הזה. אני לא מאמין, שבנק ישראל אפשר היה להביא אנשים מהקליבר הזה שיושבים שם - סוקולב, סילביה פיטרמן, ליידרמן, קליין או YOU NAME IT - מהסוג הזה, שאפשר היה לומר: "אתה יודע מה? בגלל שפורמלית ההחלטה היא של הנגיד, הם שרים שיר אחר ממה שהיו שרים אילו היו גם צריכים להיספר, להימנה לא רק בפרוטוקול אלא לצורך הפורמליקה". אבל, זו הדינמיקה של תהליך של קבלת החלטות, שמתגבש בסוף לקונסנזוס מסויים וכדו'.

בכל אופן, ברצוני לחזור להצעת החוק הספציפית.

היו"ר א' רביץ:

תתיחס לנושא ועדה מייעצת.

י' פרנקל:

לפי חוק בנק ישראל - אותו חוק מ-1954 - ישנה ועדה מייעצת ומועצה מייעצת. יושב-הראש שלהן נמצא כאן. כשמה כן היא - מועצה מייעצת וועדה מייעצת. אין ספק, שהאנשים מהליגה שנמצאים בחברים באותה מועצה וועדה מייעצת אולי יש להם תיסכול מסויים, כי הם רגילים להיות CHIEF EXECUTIVE OFFICERS של המוסדות והמגזרים בהם הם יושבים, ולפתע הם באים ואמרים את דעתם, והנה פתאום דעתם לא כובדה ככתבה וכלשוונה. מה אפשר לעשות? קודם כל, ברצוני להפריד בין שני נושאים: תיאור מצב, והחלק החוקי שלו. לי נאמר, באופן חד-משמעי, ע"י היועצים המשפטיים שלי וכל מי שהסתכל על זה, שמבחינת הצד המשפטי זה החוק וזו המסגרת. לכן, גם הרכבה של המועצה והוועדה הוא כפי שהוא. מהו ההרכב? יש בנקאים, יש תעשיינים, יש סוחרים, ולפעמים היו חקלאים. היום, אמרים לי: "נשים". הם נבחרו לא על סמך כישוריהם המקצועיים. כמובן, שרוצים שיהיו הכי טובים שאפשר. אבל, אמרים שיהיו כך וכך בנקאים ולא יותר מזה, וכך וכך סוחרים וכדו'. למה? בגלל שכולם יודעים שדעתם תייצג את המגזר. זה לא שאינטרסנטיות היא פשע וחטא, אלא טוב שהנגיד יהיה קשוב ומיודע לגבי מה קורה במגזרים השונים. זה לא שהנגיד לא מסתובב ומסייר ונותן הרצאות בוקר וערב ומקבל אנשים. אבל, בסדר. זה הדיון.

היו"ר א' רביץ:

אתה, ע"י מסביר שבאופן קבוע ההחלטות של הוועדה המייעצת היו בניגוד לדעתך?

י' פרנקל:

באופן קבוע, מבחינת ההחלטות של הוועדה המייעצת, הוועדה המייעצת לא מקבלת החלטות. באופן קבוע, התפקיד של הוועדה המייעצת, לדוגמא הוא: כאשר הנגיד צריך לשנות שיעורי נזילות, לדוגמא, הוא חייב לעבור היוועצות בוועדה המייעצת. נקודה. ואז, ההחלטה הזו הולכת לוועדת שרים כלכליים שצריכים לאשר. תישאל השאלה האם זה סביר או לא סביר שהממשלה, דרך ועדת שרים, צריכה לאשר או לא לאשר מדיניות מוניטרית, אבל זו שאלה נפרדת.

מ' שטרית:

האם החוק קובע, שצריך נציג חקלאי?

י' פרנקל:

לא, אבל, באופן מסורתי, היתה תקופה שהיה לנו את מר איזקסון, שייצג את המגזר החקלאי, ותמיד אמרנו: מה לענף החקלאות יש לומר על זה? כפי שהיום יושבים 5 בנקאים. היה איזה שהוא עורך-דין שייצג את הבנקאים באיזה שהוא הקשר משפטי והיה צריך לעזוב את הוועדה, עקב העובדה שהנה הוא זוהה כבנקאי לצורך זה ואסור יותר ממספר בנקאים. עכשיו, יבוא הבנקאי ויגיד לנגיד בנק ישראל: "תעלה את מחיר המקורות שאתה מספק לי כבנקאי"?! הוא ירצה להוריד. אבל, הוא לא יתבייש אפילו לומר זאת, כי הוא נמצא שם לא לייצג את המשק.

א' שוחט:

אני מבין שעמנואל שרון הוא פחות או יותר יושב בקופה של בנק הפועלים--

י' פרנקל:
לא.

א' שוחט:

--כאשר הוא מביע את דעתו.

י' פרנקל:

למה אתה עושה מזה פרסוניפיקציה?

היו"ר א' רביץ:

אבל, הוא חייב לפי האחריות שלו לבנק.

א' שוחט:

עמנואל לא חושב על המשק?

י' פרנקל:

בודאי. רבותי, אני מבקש, בפורום זה, להדגיש, כי אינני רוצה שתצא פה אי-הבנה או אי-ציטוט או לא רק אי-ציטוט אלא היפוך, היפכא מסתברא, ושלא יגידו שנגיד בנק ישראל אמר שעמנואל שרון לא מייצג אינטרס של המשק. אני לא רוצה להגיד דבר. לא הזכרתי שמות. אמרתי: המבנה נועד להיות כזה.

מ' שטרית:

מי מייצג את העניים בוועדה הזו?

סי שלום:

אין. עניים - לא מייצגים אותם בשום מקום.

אי פורז:

אתה יודע, שכדי לייצג את העניים, אתה לא חייב להיות עני. אנגלס, למשל, היה איש מאד עשיר.

י פרנקל:

עד כה התיחסתי לשני היבטים בלבד: ראשית, ציטטתי, שנאמר שיש חוק בנק ישראל. מה שקורה היום הוא, בהחלט, על-פי החוק. אילו לא היה כך, מישהו היה כבר עושה משהו. תאמין לי, שכשדן פרופר - הוא לא סיפר לך את כל הסיפור - פנה ליועץ המשפטי לממשלה לחוות דעתו על הנושא הזה, היועץ המשפטי לממשלה, בכתובים, כפי שמישהו תיאר זאת בשפה וולגרית, 'ניפנף' אותו ואמר לו: "אדוני, אין לך שום טיעון משפטי שמחזיק מים". נקודה. זה כל יועץ משפטי, ויושבת פה היועצת המשפטית של ועדה הכספים ומניעה בראשה באותה מידה.

אי פורז:

בזה אתה צודק, ולכן אנו יושבים פה. זה המצב המשפטי הנוכחי.

אי רובינשטיין:

זה לא מדויק.

מי שטרית:

מר פרופר טען, שהיועץ המשפטי אמר: תנו - - -

י פרנקל:

שנית, מטרתי כאן, בדברים עד כה, היתה גם להתייחס לדבריו: המושג של "דן יחיד". בפועל, לא ברוח הדברים ולא בצורת הדברים, המגרעת שקרויה "דן יחיד" ניתן לאפיין אותה לגבי תהליכי קבלת ההחלטות היום בבנק ישראל, למרות שפורמלית, האחריות, בסופו של דבר, נתונה, לפי החוק, לנגיד.

היו"ר אי רביץ:

למה הציבור לא יודע על תהליך קבלת ההחלטות, כפי שזה נעשה? כל הציבור חושב, שאתה עושה את זה לבד עם עצמך, וזהו.

י פרנקל:

אדאג שיידע.

אי פורז:

אדוני הנגיד, איך אתה מתייחס לסעיף בחוק שאומר, שאתה צריך לעשות בהתאם למדיניות הכלכלית של הממשלה?

י פרנקל:

אני נורא שמח, שהעלית זאת. קודם כל, אענה לך מה אני רואה בזה, ואענה לזה בהמשך הדרך. אני רוצה לומר על הצד המשפטי, כי אתה שואל זאת על הרמה המשפטית. היועץ המשפטי לממשלה, כשנדרש בדיוק לשאלה זו על סמך המכתב שקיבל מדן פרופר, ענה, חד-משמעית, שמבחינה זו, לדעתו, הוא לא

רואה שום עילה לומר שהנגיד לא ממלא את מדיניותה הכלכלית של הממשלה.
עכשיו, ברצוני לדבר על הצעת החוק עצמה, על הכרוניקה.

ש' שמחון:

אבל, האם אתה יכול להגיד, נניח, שכשאתה לא בארץ ויושב שם מישהו במקומך הוא מגיע לאותה תוצאה שאתה מגיע?

י' פרנקל:

התשובה היא: כן או שלא. אני לא יודע. אני רוצה עכשיו לדבר.

ש' שמחון:

זה, בדיוק, העניין.

מ' קליינר:

האם אין INPUT גם למי שעומד בראש? קצת.

י' פרנקל:

האם אתה עכשיו מדבר על כך שרצוי שיהיה משנה? זו שיחה אחרת.

ש' שמחון:

לא, אני לא מדבר על משנה. להיפך, שאלתי תמימה.

י' פרנקל:

לא. אני מבין.

ש' שמחון:

אני שואל. תיארתי פה תהליך כלשהו, שאם אני הולך בו אני צריך להגיע לאותו מקום שאתה הגעת.

היו"ר א' רביץ:

סביר, שזה כך.

ש' שמחון:

לכן, שאלתי.

י' פרנקל:

אני מאמין, שכן. אני מאמין, שברמה האסטרטגית בודאי שכן. מה עוד, שתיארתי שהחלטות עצמן, על-פי הפרוטוקולים שלנו, הן קרוב ברוב המקרים או תמיד, הייתי כמעט אומר, והתחומים בלאו הכי בתחומי ההמלצות שניתנות. ישנו מישהו שאומר: "תעלה בשליש" ויש מי שאומר: "תעלה ברבע". אז, זה משהו IN BETWEEN.

א' שוחט:

מה קרה ב-1993? איך הסתיימו הדיונים אז?

י' פרנקל:

אני אענה לך על זה, ותשאל גם כן מה היתה עמדתך.

א' שוחט:

עזוב את עמדתך. אני שואל איך הסתיימו הדיונים אז? מה אמר אז קליין?

י' פרנקל:

אני מניח, שכשתהיה לך המועצה העליונה, אתה תשאל גם כן מה אמר נציג האוצר באותה המועצה העליונה שאתה ממליץ עליה.

א' שוחט:

אני רק שואל. אם זה כל כך מקצועי - -

א' פורז:

גם יכול להיות שנציג האוצר בסוף לא יהיה. אנו לא מקדשים את זה.

היו"ר א' רביץ:

חבר-הכנסת שוחט, אנו ב-1997 עכשיו.

א' רובינשטיין:

זה לא תנאי בל-יעבור.

י' פרנקל:

אני מבין. בוא ונהפוך זאת לרמה העניינית, וברצוני עכשיו להתייחס לשני דברים:

- א. כרוניקה קצרצרה לגבי איפה נמצאים דברים.
- ב. הצד המסגרת יותר - איך אני רואה את הצעת החוק הזו, ואיפה היא נמצאת לדעתך?

לגבי הכרוניקה, כפי שכבר אתם יודעים, בתקופתו של יצחק רבין, אני המלצתי, וכך גם היה בהודעה של הממשלה באותה עת, שאני אקים ועדה, שתבחן את ההיבטים השונים של חוק בנק ישראל. עכשיו, למה פתאום מסתכלים על היבטים שונים של חוק בנק מרכזי בשנת 1995? מה מיוחד לשנה זו? ברצוני לומר כאן, שקרו דברים, שחשוב שהוועדה תהיה מודעת אליהם, שהם מעבר לויכוחים לגיטימיים לגבי המדיניות השוטפת. בכל העולם החלה התייחסות מחודשת לחקיקת הבנק המרכזי, בגלל שלושה אלמנטים: האלמנט הראשון הוא, שבאירופה הוחלט להקים בנק מרכזי לאירופה, שקשורה לאיחוד האירופי, שיוקם עד שנת 1999. לכן, הוקמה ועדה רצינית, בה חברים הנציגים של הבנקים המרכזיים, ועבדו שנים ליצירת חוק חדש שיאפיין את הבנק האירופי החדש שיוקם. מדינות האיחוד האירופי, שחתמו על אמנת מאסטריכט, היו צריכות לשנות את החוקים של הבנקים המרכזיים שלהן בפרלמנטים, על מנת לעשותם עיקביים עם החוק החדש של הבנק המרכזי החדש. ממילא, הם דנו בנושא הזה רבות, ואנו חשבנו שהגיע הזמן שאם ישראל מבחינה אסטרטגית רוצה לחשוב אולי על השתלבות במסגרת האירופית הרחבה יותר, זו הזדמנות נאותה להסתכל גם על חוק הבנק המרכזי הישראלי.

האלמנט השני הוא, שב-2-3 השנים האחרונות, עם קריסת ברית-המועצות ולאחר שינויים במזרח-אירופה, הרבה מאד בנקים מרכזיים חדשים הוקמו, ובמסגרת המוניטרית הבינלאומית היה צורך לגבש עבורם חקיקה חדשה לבנקים חדשים. ואז, נשאלה השאלה מה הידע שקיים היום בעולם והלקחים לצורך חקיקה חדשה. נוצר עניין מחודש בנושא הזה.

הדבר השלישי הוא, שלאור משברים שקרו במדינות שונות, בעיקר באמריקה הלאטינית, הגיעו למסקנות איך לשנות חקיקות של בנקים מרכזיים.

כל זה נפל, פחות או יותר, באותה תקופה. אמרנו: "אנו נבחן את החוק של בנק ישראל". אבל, אנו לא יודעים אם צריכים לשנות או לא. הקמתי ועדה בראשות צבי זוסמן, שהיה בזמנו משנה לנגיד בנק ישראל ואחר כך

פרופסור באוניברסיטה וכדו', עם אנשים תמימים, כולל יועץ משפטי אבל זה גם היה רחב יותר, שהיה לה מנדט ספציפי: "תעבור על החוק במספר היבטים שלו. תראו אם צריכים לדעתכם להתאימו לאור הנסיבות החדשות. אם כן, תכתבו מספר חלופות. אל תנסו להגיע לקונסנזוס מלאכותי. אם יש מספר דעות, תכתבו אותן. אל תעשו עבודה לגמרי ממצה, אבל גם מספיק רחבה, ותגישו לי דו"ח. אם הדו"ח יגיד: 'הכל, מה שקיים היום, מצויין' וירא כי טוב - לא צריכים לשנות, והדו"ח הולך לסוף הדרך. אם הדו"ח יגיד: 'יש מספיק היבטים שהגיע הזמן לשנותם' - אנו נקרא לו דו"ח ביניים והוא יהיה בסיס כתשומה לוועדה שתבנה על זאת, על מנת שתתרגם זאת להמלצה קונקרטיה לחקיקה עם שפה של מחוקקים וכדו'".

הדו"ח אכן הוגש בסוף חודש יולי, והיו בו מספיק דברים שממליצים על שינויים. הקמתי את הוועדה הבאה. בינתיים, התחלפה הממשלה. דיברתי עם ראש הממשלה, תיארתי לו את התהליך, והדבר יצא לדרך והוקמה הוועדה החדשה--

היו"ר אי' רביץ:

מי עומד בראש הוועדה החדשה?

ני' פרנקל:

--שאמורה היתה לסיים את עבודתה עד חודש אפריל שנה זו. - לסיים במובן של להגיש לי המלצות. ראש הממשלה יודע זאת, שר האוצר יודע זאת, ועדת הכספים בישיבתה בחדר זה לפני זמן מה קיבלה ממני דיווח על כך. אמרנו: "לכשיגיע הנושא, זה מתורגם לשפה של חקיקה". לא צריכים לקבל את זה, אבל כאן ישנה קבוצה של אנשים שהקדישה זמן רב לנושא לא רק על סמך ועדת זוסמן אלא גם פנתה לקרן המטבע הבינלאומית וביקשה סקירה של כל חוקי הבנקים המרכזיים והשינויים שהיו משם, ופנתה לאירופה ואמרה: "בניתם בנק חדש. תן לנו את הצורה שלכם". היא הפנימה את כל הדברים האלה. היא עובדת על השינויים האלה. אנו נמצאים בחודש אפריל.

לפני זמן מסויים ביקש ממני שר האוצר את דו"ח זוסמן. אמרתי לו: "אדוני שר האוצר, זהו דו"ח ביניים. הוא דו"ח פנימי. הוא דו"ח, שמהווה תשומה לדיון הבא. תן לי לסיים את העבודה כפי שתוכננה, ותקבל את כל העניין". הוא אמר: "אני הייתי רוצה, בכל אופן, שהדו"ח הזה יהיה אצלי, ואני מבין ומבטיח שלא יקרה כלום עד שתסיים את עבודתך לפי לוח-הזמנים שסיפרת לי עליו ואני גם לא אעשה בו שימוש", וכך היה. אלא מאי? ממשרד האוצר מישהו החליט למסור את זה לחבר-הכנסת שוחט, וחבר-הכנסת שוחט החליט שיש לו כאן חשיפה של משהו שנגנז.

ס' שלום:

מי אתה חושב שמסר לו את זה?

ני' פרנקל:

יש רק עותק אחד שנמסר לשר האוצר. מכונת הדפוס עושה הרבה. מכונת השיכפול עושה הרבה דברים. אני לא מאשים פה בנושא הזה.

ס' שלום:

לא. אני גם שאלתי.

אי' שוחט:

כמה זמן לקח עד ששר האוצר קיבל ממך את דו"ח הביניים הזה? כמה מכתבים היו עד אז? אולי תספר לוועדה?

י' פרנקל:

מי שהסתכל, מי שטרח - -

א' שוחט:

עברו חודשיים, שלושה חודשים, עד שהואלת לתת לו את זה.

י' פרנקל:

שר האוצר פנה אלי אחרי זה, כששמע על הפירסום, התנצל ואמר: "היתה פה הפרת אמונים", אבל זה ביני לבין שר האוצר. אבל, מי שמחפש כותרות, מגייס. בסדר, זו חשיפה.

א' שוחט:

אדוני היקר, אני לא מחפש כותרות.

י' פרנקל:

לא. בסדר.

א' שוחט:

אני לא מחפש כותרות. אתה הסתרת את הדו"ח משר האוצר חודשיים וחצי, והוא כותב במכתב, שהוא מתנגד להצעת החוק שלי לאור העובדה שהוא קיבל את דו"ח זוסמן וכך הוא איים עליך. והוא אמר לך: "אני אתנגד לחוק, אם תביא לי את דו"ח זוסמן". הוא אמר לי את זה אישית, וזה יכול להכנס לפרוטוקול.

א' מונטג:

האיום הזה לא לכבודו.

י' פרנקל:

אני לא יודע מה הוא אמר.

א' שוחט:

לא יודע מה לכבודו ומה לא לכבודו. זו העובדה.

ח' אורון:

מה אתם מתערבים?

היו"ר א' רביץ:

אין כאן חילוקי דעות. הנגיד אמר, שהוא באמת חשב שלא ראוי באותו שלב לתת את הדו"ח גם לשר האוצר.

א' שוחט:

מאה אחוז.

היו"ר א' רביץ:

הוא אמר זאת.

י' פרנקל:

זה לא בגלל ששר האוצר לא מקובל. להיפך - -

היו"ר א' רביץ:

הוא אמר: "זה דו"ח ביניים". הוא אומר: "אני לא רוצה לתת אותו

עכשיו. תן לי לגמור את המלאכה".

סי שלום:

אני יכול להגיד לך, שגם לי הוא לא הסכים לתת זאת, למרות שביקשתי.

אי שוחט:
מי?

מי שטרית:
הנגיד.

אי שוחט:
מאה אחוז.

י' פרנקל:
הנקודה היא לא בגלל פורמליסטיקה, אלא בגלל - -

היו"ר אי רביץ:
חצי מלאכה.

י' פרנקל:

כולנו יודעים, שכאשר אדם נדרש לנושא שהוא לא אמון עליו עד הסוף, הוא מגבש את עמדתו פעם אחת. פעם שניה - לך תגיד לו - יאמר: "יש לי רביזיה". מה עוד, שפה מדובר על לוחות זמנים. אבל, לגבי הדיאלוגים בין שר אוצר נוכחי לבין שר האוצר בעבר אני לא יכול להתיחס. אני לא יודע מי אמר מה למי.

אני רק רוצה לומר דבר אחד. לגבי מי שטרך לקרוא גם את דו"ח זוסמן, דו"ח הביניים של זוסמן, אני התלוצצתי כאן ואמרתי לחבר: "כשאומר דן פרופר שהוא מוכן לקבל את דו"ח זוסמן לגבי סעיף 1, אני ממש תמה האם הוא מוכן לקבל את דו"ח זוסמן ככתבו וכלשונו, כי זה דו"ח שמחזק ביותר את בנק ישראל, מחדד את יעדיו וכדו'", אבל אדבר על זה עוד רגע.

לגופו של ענין, הממשלה החליטה, וזו היתה הסיבה שגם נאמר לי ע"י ראש הממשלה שנושא כה חשוב חייב להיות לדעתו מובל ע"י הממשלה והוא ביקש, כפי שגם ראש הממשלה רבין אמר כאשר הוא החליט לדחות את הצעת החוק המשותפת של חברי-הכנסת גל ותיכון. לגופו של ענין, ברשותך, חבר-הכנסת פורז, אני רואה שאתה אורז ואני מבקש דקה אחת.

אי פורז:

אני מבין, שאתה צריך פסק זמן, על מנת לגבש משהו. זה בסדר.

י' פרנקל:

לא. ברצוני עכשיו להתיחס להצעה שלך, ובנושא הזה זה מאד חשוב. כל מי שבוחן חקיקה של בנק מרכזי, צריך להבין שהיא מכילה לפחות ארבעה פרקים שצריכים להיות כמיקשה אחת, כי אי אפשר שיהיה האחד ללא השני. דרך אגב, הנושא של הגוף המחליט הוא הפרק הרביעי בחשיבותו, אם אני יכול לדרג זאת. אבל, אני רוצה לומר דבר אחד. הדבר הבסיסי והראשון הוא חידוד היעדים. היום, חוק בנק ישראל, לפי מה שנחקק לפני למעלה מ-40 שנה, יש לו את התפישה שהבנק צריך לדאוג ל-א', ב', ג', ד', ה' ו-ו' ומכאן עד להודעה חדשה - "טוב להיות צעיר, יפה, עשיר ובריא" וכל הדברים שאפשר. בכל העולם, כשהיתה התייחסות לרביזיה של חקיקה, הובן שאם רוצים שתהיה ACCOUNTABILITY בסוף הדרך, היעדים צריכים להיות הרבה יותר

חדים, הרבה יותר מוגדרים. כך שבסוף הדרך, מישהו יכול לבוא ולומר: "זה היה היעד. הנה, ביצעתי או לא ביצעתי. תשפטו אותי. תחליטו".

א' פורז:

אני לא חושב, שמישהו חולק על זה.

י' פרנקל:

לכן, פרק ראשון של כל חקיקה צריך להיות התיחסות למה הם היעדים של הבנק המרכזי.

פרק שני - לאחר שאתה יודע מה היעדים, מה הם הכלים? האם יש כלים לבנק המרכזי להשיג אותם?

מ' שטרית:

האם יש לך ישיבה בשעה 12:00?

י' פרנקל:

ביטלתי זאת כבר.

הדבר השלישי - מה הם קשרי הגומלין בין הבנק המרכזי לבין שאר המערכות השלטוניות, הממשלה, הכנסת והציבור: ACCOUNTABILITY, TRANSPARENCY, דיווחים ו-YOU NAME IT.

הדבר הרביעי - מה תהליך קבלת ההחלטות? מי מחליט? מה הן ההצבעות? מי ממונה? האם יש גוף - מה הרכבו? לא חשוב מה כתוב פה בחוק. אני יכול להגיד דבר אחד: הקריטריונים. בכל מקום שמישהו נדרש לזה בצורה רצינית, הוא הגיע למסקנה שחייב להיות ניתוק טוטלי - לא רק בפועל אלא גם שנראה כך - מהמערכת הפוליטית, ולא מקובל עלי האתגר שאומר: "אבל, באוצר גם יש פקידים מקצועיים". לא זו הנקודה. יש כפיפות לדרג הפוליטי. אסור, שיהיה שום קשר קרוב או רחוק לדרג הפוליטי.

מ' שטרית:

יש פקידים מקצועיים באוצר.

י' פרנקל:

בהחלט. שאלה שניה, קריטריון שני הם: שום פוטנציאל לניגוד עניינים. לא יעלה על הדעת, שאדם בבוקר ינהל את ענייניו - לא עליך - ואחרי הצהריים יצביע על הריבית.

לכן, כאשר אומרים לי שנגיד הבנק לא מקבל את המלצת המועצה המייעצת, אני עונה: "ובדין", כאשר המועצה המייעצת מייצגת ובדין את אינטרסיה. זו לא בושה להגיד שאני מייצג מגזר, כי לכן נבחרתי. אבל, זו גם לא בושה להגיד שכאשר מסתכלים על המשק, אסור לי להתחשב בהמלצה של מי שדואג בדין למגזרו.

אני לא רוצה להכנס לאתגר: "אתה לא מאמין שמישהו גם יכול להסתכל ברמה המשקית?". אני מאמין לכל. אני אומר: צדק, צריך לא רק שיעשה אלא גם ייראה. לכן, ההרכב קריטי. לכן, גם המחוייבות לבנק ישראל חייבת להיות אבסולוטית. מקורות ההכנסה של האיש צריכים להיות לחלוטין מבנק ישראל. הכל צריך להיות ברור, מוגדר וכדו'. מי שמוכן, שיבוא. אנו ניקח אותו.

א' פורז:

מה שאנו שומעים מדבריך הוא, שאתה מסכים שהחוק צריך שינויים.

י' פרנקל:

אבל, חבר-הכנסת פורז, על זה אני מדבר והודעתי כאן בוועדה - -

א' פורז:

אז, אין לך ויכוח איתנו על זה.

י' פרנקל:

לא. אתם עומדים עם אקדח.

א' פינס-פז:

למה עומדים עם אקדח?

י' פרנקל:

לא אתה. הצעת החוק שבאה - -

א' פורז:

אנו לא עומדים עם סטופר או עם אקדח--

י' פרנקל:

אני שמח לשמוע זאת.

א' פורז:

--אבל, מצד שני, גם לא עומדים עם שעון שמודד יובלות.

היו"ר א' רביץ:

לא. אבל, לא שלושתכם מדברים באותה שפה.

מי שטרית:

זה שניים מתוך שלושה. אנו לא עומדים עם סטופר.

י' פרנקל:

רבותי, בואו ונהיה מעשיים. אני רוצה להגיד לכם: כמו שמישהו אמר, "זה מחוץ ל...". או "זה לא בקדנציה של הנגיד בלאו הכי". לכן, הצעת החוק - -

א' פורז:

מי אמר?

י' פרנקל:

מישהו אמר כאן.

היו"ר א' רביץ:

היא רק החלה.

א' פורז:

היא רק החלה. זה לא יכול להיות. אתה לא עומד לסיים - נכון?

י' פרנקל:

לא יודע.

א' רובינשטיין:

זה גם לא עניין של חקיקה רטרואקטיבית.

היו"ר א' רביץ:
זאת הכותרת.

נ' פרנקל:

אז, אני יודע. עכשיו, תשאל אותי: "מה אתה יודע?".

ס' שלום:

אתה לא עומד לסיים בקרוב, והוא אומר: "לא יודע".

נ' פרנקל:

לא. הוא אמר: "זו הכותרת". אז, אמרתי: "אז, אני כן יודע". עכשיו,
אל תשאל אותי מה אני יודע.

עתה אתיחס לגופו של עניין, ונעזוב את הבדיחות בצד כי מישהו כבר
יצא לתקשורת ברגע זה עם זה.

היו"ר א' רביץ:

זו הפריבלגיה של האופוזיציה.

ש' שמחון:

לא, הוא לא שמע את זה.

היו"ר א' רביץ:

אני צריך לשבת כאן צפון עד סוף הדיון.

א' רובינשטיין:

חוץ מסעיף קטן (5) לגבי נציג האוצר, לא שמעתי דבר נגד.

נ' פרנקל:

חבר-הכנסת אמנון רובינשטיין, נורא חשוב לומר את מה שאגיד לך.

היו"ר א' רביץ:

יש בעיה עם ניגוד אינטרסים: עד כמה? זו בעיה לא פשוטה. אדוני
הנגיד, תרשה לי לשאול אותך שאלה, ואני רוצה שתתיחס אליה. האם אותה
ועדה פנימית של בנק ישראל יכולה, מבחינתך, לקבל את הסמכות הרחבה של
הנגיד?

דובר:

סטטוטורית.

היו"ר א' רביץ:

היא מועצת הנגידות.

נ' פרנקל:

אענה על זה חד וחלק. ראשית, אותה הצעת חוק שהנגיד או בנק ישראל
יגישו לראש הממשלה ושר האוצר - בזה בעצם אנחנו נסיים את תפקידנו של
עבודת המטה. אחר כך הממשלה, בתבונתה, תשב ותדון.

א' פורז:

מהי עמדתך האישית?

א' רובינשטיין:

מהי עמדתך האישית?

נ' פרנקל:

עמדתי האישית אומרת - והיא תגולם גם בהמלצה שתוגש - שכל הצעת חוק, ולכן זו חסרה, חייבת שיהיו לה ארבעה פרקים לפחות, ואני צריך לדעת מה- - -

היו"ר א' רביץ:

הוא מדבר על הפרק הרביעי.

נ' פרנקל:

מוכרח להיות הפרק הזה. כשאתה נותן לי מועצת מנהלים, השאלה הראשונה תהיה: על מה אנו מחליטים?

א' פורז:

נניח, שמועצת המנהלים זה הגוף הזה שאתה הצגת, שאתה מתייעץ עם חבריו שהם שקטים עד שמודיעים וכו'.

היו"ר א' רביץ:

אלה הם שיושבים ביום שני בשעה 10:00 בבוקר.

ס' שלום:

יכול להיות, שהוא עוד לא גיבש זאת סופית.

היו"ר א' רביץ:

בסדר, שיגיד שהוא עוד לא גיבש.

נ' פרנקל:

אני אומר, שעכשיו, לאחר 43 שנה, אם הולכים לגעת במסגרות של הבנק, אז אל תגיד רק "תשנה את הגוף המחליט ותיתן עכשיו להם גם את ההצבעה הסטטוטורית" אלא גם "בוא ונתיחס ליעדים. בוא נתיחס לכלים". כאשר בנק ישראל עושה מדיניות מוניטרית, הוא לא טרח לבקש כל פעם - - -

היו"ר א' רביץ:

הוא נתן תשובה. חבר-הכנסת פורז, מה אתה רוצה? לא צריכים להאכילך בכפית.

א' פורז:

יכול להיות, שאני לא מבין את התשובה.

א' רובינשטיין:

אינני מבין את התשובה.

היו"ר א' רביץ:

חבר-הכנסת פורז, האם אתה רוצה שאני אתן פירוש רש"י?

ועדת הכספים
03/04/97

א' פורז:
כן.

היו"ר א' רביץ:

הוא אמר, שבמסגרת הכללית של שינויי החקיקה לגבי כל ארבעת החלקים הוא לא שולל את האפשרות שבתוך מסגרת הבנק תהיה קבוצה שעליה החוק יטיל--

א' פורז:
--כולל סמכויות סטטוטוריות.

היו"ר א' רביץ:
--את מה שהם עושים היום בפועל.

א' פורז:
סמכויות סטטוטוריות.

י' פרנקל:
בוא ואגלה לך סוד מהחדר.

היו"ר א' רביץ:
הוא אמר את זה.

א' פורז:
לא כל כך הבנתי.

י' פרנקל:
ההמלצה שאני אגיש לממשלה--

ח' אורון:
--היא שהישיבה של יום שני בבוקר תהפוך לישיבה סטטוטורית.

י' פרנקל:
ההמלצה, שאני אגיש לממשלה, תיגע בארבעת הפרקים הללו.

א' פורז:
זה ברור.

י' פרנקל:

בין השאר, היא גם תמסד את הנושא של תהליך קבלת ההחלטות, והיא תתמקד מאד בשאלה מהו הרכב הגוף ומה חייב להתקיים באותו גוף. כאן אני רוצה לומר כאן שוב, FOR THE RECORD: רבותי, בלי ציטוטים ובלי כלום. אני רק רוצה לומר דבר אחד. קיבלתי כאן איזו שהיא פיתקה ממישהו בחוץ, שאומר לי שאחד האנשים בחדר הזה יצא החוצה והסביר שמה קורה כאן בחדר הוא שהנגיד מודיע שהוא רואה בהצעה פגיעה אישית. אני רוצה לומר לכם: האם שמעתם אותי אומר דבר כזה? האם זה הגון שעם ישראל ישמע שזה מה שהלך בחדר הזה, כשאני מספר לכם ככתבם ולשונם דברים רציניים מאד שעומדים באושיות המימשל הכלכלי בישראל?

ס' שלום:
עזוב! דברים כאלה קורים. אין לך שליטה עליהם.

מ' גולדמן:

האם אתה נולדת היום?

י' פרנקל:

לא, אבל אתם צריכים להבין - - -

היו"ר א' רביץ:

אין שליטה על הדברים.

י' פרנקל:

אני יודע, אבל תדעו לכם ששוקי הכספים בעולם מתיחסים לוועדה ביתר רצינות מאשר חברי הוועדה. אם יוצא מכאן שהחליטו לסרס את עצמאות בנק ישראל ולפגוע - - - מה זה "לפגוע"? האם שמעת שזו פגיעה אישית בי? יוצאים הרבה דברים. אם יוצאים מכאן דברים כאלה, אני אומר לכם שאנחנו משחקים באש. אל תסכנו את מעמד כלכלת ישראל. זו לא בעיה אישית. אני מסביר לכם, שכשאמרתי: "זה לא בקדנציה", התכוונתי לומר: זו לא בעיה אישית.

א' פורז:

לכנסת יש רק דרך אחת לדבר - בחוקים. לגבי כל היתר, כל אחד מהחברים פה יכול להגיד מה שהוא רוצה. אחד יפרש שאתה נפגעת אישית, ואחד יגיד דבר אחר.

א' שוחט:

זה מה שאמר פלטנר - שהוא אמר שאם יהיה נציג אחד של האוצר נגיע להיפר-אינפלציה תוך שנה שנתיים.

י' פרנקל:

זה מה שאתה שמעת שהוא אומר?

א' שוחט:

זה מה שפלטנר אמר לי. זה לא מסכן את כלכלת ישראל?

י' פרנקל:

האם אתה שמעת אותי אומר את זה?

א' שוחט:

הוא אמר, שאתה אמרת: "נראה אם - - - או לא".

היו"ר א' רביץ:

חברים, אין לי דרך אחרת אלא להגיב לפרוטוקול. אני לא מדבר על עיתונאים. יש כאלה מהם שקוראים את הפרוטוקול.

י' פרנקל:

זה מאד רציני.

היו"ר א' רביץ:

אני מביע שאט נפש מהודעה כזו. היא איננה נכונה. לא נשמעוהדברים האלה כאן.

א' שוחט:
איזו הודעה?

היו"ר א' רביץ:

ההודעה, כאילו הנגיד רואה בענין הזה פגיעה אישית ושכל הענין נסוב על דיון אישי שלו. זו היתה ההודעה שנמסרה לתקשורת - כך נאמר. אני מודיע, שזה פשוט לא נכון ומי שעשה את זה עשה דבר שאיננו הגון.

א' פורז:
אני רק רוצה לומר משהו, כי אני חייב ללכת לנחם אבליים.

היו"ר א' רביץ:
תודיע לעיתונות. הם מחכים לך שם.

י' פרנקל:
מוטב שתאמר משהו.

היו"ר א' רביץ:
אבל, צריכים לדבר אמת.

א' שוחט:
יש ארבעה אנשים שעוסקים בדיווח יום יום ורק עם העיתונות.

א' פורז:

יעקב פרנקל, אנו לא ישנים - לא עם סטופר ולא עם אקדח. אבל, גם אין לנו זמן ללא הגבלה. זה צריך להיות זמן סביר.

א' שוחט:

גדעון שור, יודעים טוב מאד איך אתם עובדים. כל השנים הייתם אילמים. כל 'פיפסי' - - -

היו"ר א' רביץ:

מותר לדבר בעיתונות בכל שלב מכל השלבים, אבל צריכים להשתדל לומר אמת בפרט בנושאים רגישים כאלה.

ג' שור:
זה אותו מספר אנשים שעבדו איתך בדיוק.

ח' אורון:

סלח לי, אך בכל זאת, חבר'ה, אל תהפכו אותנו פה לוועדת חברים בקיבוץ.

היו"ר א' רביץ:

אנו מיד מתחילים בדיון. אדוני הנגיד, אולי בשתי דקות אחרונות תסיים.

י' פרנקל:

לכן, אני רק רוצה לומר משפט אחרון, וחבל להרים את הקול. אני רוצה

לומר מלה אחת: נושא של חקיקה של בנק מרכזי זה נושא מרכזי ביותר. לכן, גם, לדעתי האישית - וזה לא שאני חושב שחברי-כנסת והצעות חוק פרטיות זה לא דבר מכובד ומתאים. להיפך - לא שמעתי ישירות מה הסיבה, אבל זו גם הסיבה, אני מניח, ששני ראשי הממשלות, שלי יצא לדבר איתם בנושא הזה, רצו שאם יהיו שינויים הם יבואו ביוזמה ממשלתית. אבל, לא זו הנקודה.

א' שוחט:

זה לא נכון. אגיב על זה.

י' פרנקל:

אז, תורידו את זה.

א' שוחט:

לא. אני רוצה להגיב על זה.

ס' שלום:

אי אפשר לנהל כך דיון.

מ' גולדמן:

אני הבנתי, שאכלתם אתמול צהריים, ויצא עשן לבן.

היו"ר א' רביץ:

זה לא היה אתמול.

י' פרנקל:

רבותי, אני רק מבקש דבר אחד: כפי שכלה יודעת למה נכנסת לחופתה, כולכם יודעים את האמת.

מ' גולדמן:

זה מתאים למאה הקודמת, ולא למאה הנוכחית.

י' פרנקל:

סמדר אלחנני, סליחה, אך אני רק ציטטתי, ולא התכוונתי לומר דעה.

ס' אלחנני:

יש המשך לביטוי הזה.

י' פרנקל:

בסדר.

מ' גולדמן:

לכן, אמרתי: מאה קודמת.

י' פרנקל:

כולכם יודעים, שהויכוח נולד מויכוחים על הריבית, ולא מתהליך קבלת החלטות. אני חושב, שהערות הביניים קודם של חבר-הכנסת קליינר נגעו בדיוק בנקודה, אבל לא זו הנקודה. השאלה, לפעמים, מעז יוצא מתוק, ואומרים: "אוקיי. רוצים לבחון את המערכת". אני חושב, שצריכים לבחון אותה. לא רק שצריכים, אלא אני מוביל את זה. לא רק שאני מוביל את זה, אלא ישנן המלצות. לא רק שישנן המלצות, אלא הן באות בזמן. ברור, שכאן מדובר בארבעה נדבכים מאד חשובים, וחשוב להדרש להם.

כשנאמר פה: "בתנאי שזה יהיה תוך חודש, תוך חודשיים או תוך שלושה חודשים", אני לא יודע את לוחות הזמנים של ממשלת ישראל. אני רק יכול לומר דבר אחד: הנושא הזה חשוב ביותר, ואני מבקש שהוועדה תתייחס לזה באותה רמה של חשיבות, כפי שזה חשוב למשק.

היו"ר א' רביץ:

אני פותח את הדיון. אני אומר - וזאת ברמה האישית, ואינני מיצג אף אחד - שלדידי מה שחשוב והיה לי חשוב מאד לשמוע הוא על תהליך קבלת ההחלטות של בנק ישראל. יש לי רק טענה אחת לגביכם. יש לכם כן מערכת יחסי ציבור, כמו לכל בנק, וודאי שגם לכם צריך שתהיה מערכת כזו.

מ' גולדמן:

זו מערכת של דוברות, ולא של יחסי ציבור.

היו"ר א' רביץ:

לכן, אני אומר לכם, חברים נכבדים של בנק ישראל: הציבור חושב אחרת. הוא איננו יודע שבכלל יש תהליך של קבלת החלטות. הציבור חי מתוך הרגשה שאתה, אדוני הנגיד, בעצמך--

א' רובינשטיין:
דוקא לא.

היו"ר א' רביץ:

--מחליט עם עצמך. אני חושב, שאחד הדברים החשובים ביותר עד החקיקה ומיד הוא לעשות את כל מה שאפשרי כדי שהציבור יידע שאין כאן "דן יחיד" בפועל, ואינני מדבר מבחינת חקיקה ואינני מתייחס להצעת החוק הזו. הצעת החוק, אני חושב שהיא טובה לכשעצמה בכל מקרה, כי היא תזיז את הממשלה, היא תזיז את בנק ישראל, היא תאיץ את התהליך לעשות את החקיקה הגדולה. דרך אגב, זו בדרך כלל אחת מהמטרות של הצעות חוק פרטיות בכלל שיש לנו בכנסת.

רשימת הדוברים היא: חברי-הכנסת סילבן שלום, אופיר פינס-פז, אמנון רובינשטיין ומיכאל קליינר.

א' שוחט:

אני רוצה בסוף להעיר הערה.

ס' שלום:

אני נגד הצעת החוק הזו לא בגלל שהממשלה נגד ההצעה, אלא שההצעה לא נכונה. חבר-הכנסת שוחט ביקש ממני להצטרף להצעת החוק הזו בזמנו וסירבתי, ואני חושב שהשיקולים עדיין נכונים.

אינני רוצה לומר, כמו שאחרים אומרים כאן, כשאתה לא שומע, שכל העניין הוא מאבק אישי שלך, חבר-הכנסת שוחט. אני לא חושב כך. אני חושב, שאתה באמת חושב כך. אני חושב, שבאמת אתה הגעת למסקנה שצריכים לשנות, אבל אפשר גם לחשוב אחרת. אני, בעניין הזה, כיום, נמצא באיזו שהיא דילמה מסויימת. מצד אחד, אני חושב שאני כרגע לא תומך בעמדה של הנגיד בעניין הריבית, וזה לא מה שאני הייתי רוצה שיהיה. מצד שני, אני חושב שעדיין השיקול שלו - לא "שלו" של יעקב פרנקל אלא כל נגיד בנק ישראל - יהיה השיקול הטהור ביותר מכל האחרים שיהיו, כי לו אין שום עניין אחר. כך לפחות אני רוצה להאמין. "לו" זה לא ליעקב פרנקל, אלא לנגיד בנק

ישראל. כאשר יהיו אנשים אחרים, יכולים להיות להם גם שיקולים נוספים. אני לא רואה את בנק ישראל בשום צורה שהיא מעורב לטובת כיוון כזה או לטובת כיוון אחר. אני חושב, שמה שינחה אותו ומה שהינחה אותו, ואני מקווה שזה תמיד יהיה כך, זה שמה שהוא רואה זה טובת המשק. אינני אומר, שגופים אחרים שהם אינטרסנטים שלא רואים גם את טובת המשק, אבל יש גם שיקולים נוספים. אני מאמין, שהשיקולים של בנק ישראל יהיו תמיד טהורים בנושא המדיניות המוניטרית. אם אנו נגיע לאיזו שהיא מסקנה שמישהו עושה שיקולים שהם לא טהורים, אז זה כבר על סף העניין הפלילי. ואז, מהבחינה הזו, יש כבר רשויות חוק שיבחנו את העניין.

אתה אמרת לי כמה פעמים, שזה לא קיים בשום מקום בעולם ושה רק בניו-זילנד, לפחות לפי מה שכתוב בדו"ח זוסמן לפי דברייך.

א' שוחט:

זה מה שכתוב.

ס' שלום:

אני לא קיבלתי אותו. ביקשתי אותו מיעקב פרנקל לפני כחודשיים, ולא קיבלתי.

י' פרנקל:

אעביר לך.

ח' אורון:

עכשיו, גם אני כבר יכול לתת לך.

ס' שלום:

אין בעיה.

א' רובינשטיין:

אל תיתן לו. תן לי אותו.

ס' שלום:

אני לא קיבלתי אותו. זה לא העניין של האם קיבלתי או לא קיבלתי. כששאלתי את הנגיד שלשום ואמרתי לו: "אני שמעתי, שאתה אמרת שאתה תומך בעמדת דו"ח זוסמן לגבי יצירת איזו שהיא ועדה שתהיה לצידך", הוא אמר לי שזה אחד באפריל. שלשום היינו באחד באפריל. אמרתי לו: "אבל, אני קראתי זאת באחד העיתונים". זו תגובה לאחר שאתה פירסמת את אותה מסיבת עיתונאים. אמרתי לו, שאני זכרתי שראיתי בעיתון, ומאד הופתעתי, שפרופסור פרנקל אמר שהוא תומך בעמדה הזו והוא יפעל לגיבוש או משהו כזה, ועדיין זה נותן משקל גדול לבנק ישראל בתוך הוועדה. שאלתי אותו שלשום, והוא אמר לי שזה עדיין במסגרת אחד באפריל ולא היו דברים מעולם. אם כך הם פני הדברים, אזי העמדה נשארה אותה עמדה.

לעצם העניין, ואינני רוצה להאריך כי יש באמת הרבה אנשים שרוצים לדבר, אני חושב שכל התערבות תהיה התערבות מזיקה. נכון, שיש חמישה אנשים שיכולים להיות האנשים הטובים ביותר, אבל אם ייצא מצב שנציג אחד ממונה ע"י גוף אחד יכול להיות שלגוף הזה יש אינטרסים שהם שונים מהכלל. אינני אומר, שלמשרד האוצר אין אינטרסים של טובת המשק. אני עדיין חושב, שמשרד האוצר הוא משרד מקצועי. אני חושב, שמשרד האוצר הוא משרד שפועל באחריות. אמרתי גם אתמול, כשעשו את המסיבה לברודט, שגם כאשר היו עליו ביקורות בצד שלנו, של הליכוד, שהוא מגבה את הממשלה באי הצורך בקיצוץ וכדו' ואמרו שזה ממניעים פוליטיים, אני אמרתי שלא -

שאני עדיין חושב שהעמדה שלו היא עמדה כלכלית פרופר לעמדתו. אני חלקתי עליה. אני עדיין חושב, שמשרד האוצר הוא משרד עם שיקולים מקצועיים, אבל לא רק זה. כלומר, יש מצב בו שר האוצר לא יכול להיות מנותק גם משיקולים נוספים. אם הוא היה פועל רק במסגרת הזו, הוא היה בכלל חוטא לתפקידו - הוא נבחר ע"י אנשים מסויימים, והוא פועל למען מטרות מסויימות. כמובן, שטובת המשק זה הדבר הראשון שעומד לנגד עיניו, אבל יש גם שיקולים אחרים רלוונטיים שהוא חייב לקחת בחשבון. מבחינת שר אוצר, יכול להיות שאבטלה היא שיקול חשוב מאד, כאשר אולי דוקא שיקול מקצועי כלכלי בלבד היה אומר שאבטלה לטווח קצר תרפא תחלואי משק - זה דבר שצריכים לסבול אותו. שר אוצר חייב לקחת את השיקול הזה בחשבון בצורה שונה.

לגבי ההצעה, לגבי יתר המרכיבים מי ימנה והאם זה מהאקדמיה או אחרים, אני גם באקדמיה ראיתי המון אנשים, שחושבים אחרת. אני לא אלך ואבחן כל אחד מהאקדמיה האם הוא קשור עם איזה שהוא מוסד או לא קשור עם איזה שהוא מוסד והאם הוא נותן יעוץ לגוף כזה או לא נותן יעוץ לכזה גוף.

א' שוחט:
אפשר לבדוק.

ס' שלום:
אפשר.

היו"ר א' רביץ:

אם הוא שווה משהו, הוא קשור. הייתי בכנס קיסריה, וראיתי שם הרבה אנשים מהאקדמיה. ישב לידי אדם שמכיר אותם, שאמר לי: "זה מייעץ לפה, וזה מייעץ לשם". ראיתי את כל הגאונים.

ח' אורון:

כולם מייעצים. על הפקידים אומרים, שאחר כך הם הולכים לעבוד שם.

מ' גולדמן:
על מחקר צריך לשלם? תבדוק כמה משלמים להם עבור מחקר.

היו"ר א' רביץ:
לא. אם הוא שווה, אפשר למצוא.

מ' גולדמן:
אתמול דיברנו על זה בכלל בהיבט אחר.

ס' שלום:

ברצוני לקצר בדבריי. אני חושב, שפסק הזמן, שגם חבר-הכנסת מאיר שטרית דיבר עליו וגם הנגיד דיבר עליו, הוא פסק זמן רצוי. חבר-הכנסת שוחט, אני חושב, שאנו נמצאים בזמן פגרה, וזה בכל מקרה לא ריאלי.

א' שוחט:

לא. מאה אחוז. אני מוכן להמתין לפתיחת המושב. אפשר, שיבוא בעוד 7 שבועות.

ס' שלום:

קיימנו את הדיון היום, יום אחד אחרי הפגרה.

א' שוחט:

לא נכון.

ס' שלום:

אבל, אני חושב שההצבעה, אם נעשה, תהיה בשבוע הראשון של המושב הבא.

היו"ר א' רביץ:

מה זה "הראשון"? יהיו לנו עוד דיונים על זה.

א' שוחט:

חבר-הכנסת סילבן שלום, אני יכול להגיד לך, על דעת מציעי ההצעה, שאנו - כמו שכתב שר האוצר במכתבו ליושב-הראש וכמו שאמר הנגיד - נמתין לסיום המושב. תבוא הממשלה עם הצעת חוק.

ס' שלום:

אין בעיה. אני לא קובע מתי.

א' שוחט:

אין בעיה.

מ' גולדמן:

זה לא יבוא להצבעות עד ה-1 לאוגוסט.

א' שוחט:

לא. יש מלה של שר אוצר ויש מלה שלו.

היו"ר א' רביץ:

הרי עיניכם הרואות, שאני הבאתי את הנושא הזה לדיון. הרי יכולתי לשחק איתו פינג-פונג, אך הבאתי אותו.

ס' שלום:

אם אנו עושים את ההסכמה הזו - גם של המציעים, גם של היושב-ראש, וגם של עוד חבר בוועדה, ואינני רוצה להגיד "את כולם" שכן יכול להיות שיהיו גם אחרים - נמתין את אותם חודשיים כדי לבחון מה קורה בינתיים.

א' שוחט:

1 ליוני.

ס' שלום:

אני חושב, שנעשה את זה ברוח טובה, ואם בנק ישראל יחשוב שיש מקום לשינוי - יאמר. אם יאמר "אני חושב שאין מקום לשינוי" - ילחם על עמדתו אז, כי אין מקום לשינוי, לאחר שבחן את העניין.

היו"ר א' רביץ:

בסדר.

סי' שלום:

אבל, זהו פסק זמן, לדעתי, שטוב לכל הצדדים.

צי' הנדל:

בדיחה - הרב מימון בא לבן-גוריון בזמנו והציע לו, לאחר קום המדינה, להקים סנהדרין. אמר לו בן-גוריון: "ועדה מייעצת. צריך אנשי חיל ושונאי בצע". איפה תמצא שונאי בצע?, והתשובה היתה: "תמורת כסף גם שונאי בצע תמצא".

אי' פינס-פז:

האם יש היום הצבעה על הצעת החוק?

היו"ר אי' רביץ:

לא, אין היום הצבעות.

אי' פינס-פז:

אני בדעה עקרונית, שגיבשתי אותה לפני כן אבל נדמה לי שפה הדוברים חיזקו אותה, שברמה העקרונית יש מקום לשינוי החוק לא בגלל מה שהמציעים אמרו אלא גם בגלל תשובת הנגיד. הנגיד תיאר את התהליך של קבלת החלטות שהוא לא "פוסק יחיד" והוא לא חד-מימדי. זה צריך לבוא לידי ביטוי גם בחוק. אם זה התהליך בפועל, על אחת כמה וכמה שזה גם צריך להיות דה-יורה. אם זה דה-פקטו, צריך שזה יהיה גם דה-יורה. לכן, אינני חושב שצריכה להיות מחלוקת שהחוק צריך להקיף או לתאר מציאות שקיימת, במיוחד אם היא מציאות שבאמת מערבת הרבה יותר מאשר אדם אחד בקבלת ההחלטות.

לפני שאני נכנס לדברים עצמם, ברצוני לומר משהו גם לגבי הנתונים, והיתה לי אתמול שיחה עם שי טלמון, שכבר התפרסמו בעיתונות. הגרעון של הממשלה הוא כמיליארד שקל. יש חריגה במקרו ברוב הסעיפים המרכזיים.

היו"ר אי' רביץ:

אבל, היה לנו חודש טוב עכשיו.

מי' גולדמן:

200 מליון.

אי' פינס-פז:

זה לא משנה. בסך הכל, יש הבדל - ואני אומר זאת כאן ואני אומר זאת בכל מקום - בין החלטה על שער הריבית שהיא מבוצעת בפועל לבין החלטה על קיצוץ תקציבי שיש בו תהליך של ישום ההחלטה.

אי' רובינשטיין:

נכון.

אי' פינס-פז:

זה לא קל לי, למרות שמקבלים את כל ההחלטות. למרות שאני צעיר בכנסת, כבר הייתי בכנסת כששינו את חוק הפחתת גרעון, וישנו אותו. אני אומר לך: בכנסת הזו ישנו. אז, מספיק עם זה. זו לא גזירה שווה. כל זמן שהממשלה לא מסוגלת להשתלט על הגרעון, אז, ברוך השם, שיש בנק ישראל שלא נותן ושלפחות משתלט על ענין הריבית. - אני אומר זאת במפורש. זה לא אומר, שלא צריך לשנות את החוק או לא צריך לבחון את החוק. אני אומר, שמדיניות הריבית של בנק ישראל במצב המקרו-כלכלי של מדינת ישראל

והמדיניות הפיסקלית המדיניות המוניטרית מקובלת עלי.

לגבי הצעת החוק עצמה, שאלת מי החברים בוועדה קובעת, ועדה מייעצת, היא שאלה חשובה. גם כאן יש פנים לכאן ולשם. מצד אחד, לגבי אנשים שהם רק אנשי בנק ישראל, אתה אומר שעלולה להיות חשיבה מונוליטית. מצד שני, האם לקחת OLD TIMERS? עם כל הכבוד, בכל מקצוע אתה צריך להיות במקצוע. אתה לא יכול להיות רק "לשעבר" או יועץ.

היו"ר א' רביץ:

דרך אגב, בדקתי, ואין אף OLD TIMER שהוא לא מעורב במשק בדרך זו או אחרת.

מ' קליינר:

קראתי בעיתון כלשהו, שאתה, חבר-הכנסת פינס-פז, הצעת בית לורדים.

א' פינס-פז:

אני בעד בית לורדים. אלה לא מקבלי החלטות, אלא אנשים שעושים איזה שהוא שיקול נוסף למקבלי ההחלטות. לדעתי, בית לורדים זה דבר טוב. זה גם יפתור לנו איזו שהיא בעיה קשה שלנו.

מ' גולדמן:

להם תמיד יש זמן.

א' פינס-פז:

יעקב פרנקל, אני לא מקבל את זה, שאנשי האוצר, בגלל שהם עובדים אצל שר פוליטי, אז יש כבר בעיה עם המקצועיות שלהם. אני חושב, שזו הערכה גורפת, ותלוי מאד במי מדובר. יש בעלי מקצוע, שבגלל הכפיפות הפוליטית אין להם עמוד שדרה מספיק איתן כדי לעמוד על שלהם--

היו"ר א' רביץ:

אבל, מי יבחר אותם? ההצעה היא, ששר האוצר יבחר אותם.

א' רובינשטיין:

אז, את זה נשנה.

א' פינס-פז:

--אבל יש גם הרבה מאד אנשים אחרים. גם עכשיו אנו במיכניזם אחר. יכול להיות שנחליט שמנכ"ל האוצר או ראש אגף באוצר-- -

היו"ר א' רביץ:

אז, שהנגיד יבחר מישהו ממשד האוצר.

א' פינס-פז:

זה קשה. אבל, צריך שזה יהיה על דעתו. פה אני מאד מקבל את העמדה שאומרת שהמדיניות המוניטרית בכל זאת גם חשוב שיהיה לה עמדה עצמאית וכן הלאה, אבל היא לא מנותקת מהמדיניות הכלכלית הכוללת. יש עם זה בעיה אמיתית. היתה עם זה בעיה לכל מקבלי ההחלטות הכלכליים במדינה לאורך כל ההסטוריה. יש פה איזה שהוא מתח, שבאיזה שהוא מקום טוב שהוא קיים, אבל באיזה שהוא מקום כשהוא נהיה גדול מדי וחזק מדי הוא גורם לנזק.

לכן, לדעתי, אם מחוקקים את החוק הזה, ההחלטות האלה לא יכולות להיות במנותק באופן מוחלט מהמדיניות הכוללת הבנקאית VIS-A-VIS משרד האוצר. איך עושים זאת? יש כמה רעיונות. יש ענין של חבר קבוע סטטוטורי שהוא חלק מתהליך ההתייעצות וההחלטה. אתה תיארתי גם תהליך של החלטה - זו התייעצות. לפחות התהליך הפנימי בבנק הוא תהליך של החלטה של קונסנזוס, שאתה מבטא אותה אבל יש קונסנזוס. כלומר, אתה אומר את הדברים האלה ON RECORD. אתה לא מדבר באיזו שהיא שיחה בארבע עיניים. אתה מדבר לפני ועדת הכספים. זה תהליך של התייעצות והחלטה באופן מאד אינטנסיבי. יכול להיות, שבפורום הזה חייב להיות גורם דומיננטי מהאוצר - מנכ"ל המשרד או מישהו אחר - שיהיה שותף לאורך כל הדרך בדיונים ובהתדיינות ויהיה לו מה לומר. אני לא בטוח, שהוא יפעל על-פי מה ששר האוצר יאמר לו מבחינה פוליטית. אני גם לא חושב שזה יקרה.

היו"ר א' רביץ:

האם הוא יכול? אני חושב, שבהגדרה אסור לו שלא לפעול לפי ההנחיות שהוא מקבל.

א' פינס-פז:

עוד פעם אחזור ללדוגמאות של חבר-הכנסת קליינר.

א' רובינשטיין:

אם הוא חבר ועדה, הוא צריך להיות עצמאי.

א' פינס-פז:

לא יעלה על הדעת, שהיועץ המשפטי לממשלה יהיה פקיד של שר המשפטים בכל דבר ולכל ענין או שפרקליטת המדינה תהיה כזו.

היו"ר א' רביץ:

זה דבר אחר. יועץ משפטי זה שונה מאשר מנכ"ל, ואתה יודע זאת.

א' פינס-פז:

זה דבר אחר. אבל, כשבא מנכ"ל אוצר באופן סטטוטורי לוועדה, אז הוא יפעל על פי שיקול דעתו הכלכלי והמקצועי.

א' רובינשטיין:

אם הוא פועל בפועל, זה דבר אחר. אבל, לפי החוק, הוא חייב לפעול.

היו"ר א' רביץ:

חבר-הכנסת פינס-פז, תתכנס בדברייך.

מי קליינר:

על פי מדיניות המשרד, קשה לו לסתור את השר.

א' רובינשטיין:

נכון. זה פרובלמטי.

א' פינס-פז:

אני לא בטוח שמנכ"ל משרד האוצר מקבל תכתיבים פוליטיים.

היו"ר א' רביץ:

החיים עצמם הם גם מעניינים לפעמים.

מ' קליינר:

היועץ המשפטי לא כפוף לכלום - לא חלק כן וחלק לא.

א' פינס-פז:

נדמה לי שהוועדה המייעצת, ואני אומר זאת לחבר לורינץ, מהתהליכים עליהם אני שומע, נגועה אולי באינטרסנטיות יתר, ולכן היא מאבדת מאמינותה. אינני נכנס כעת לשאלות למה ומדוע, אבל נדמה לי שעובדה היא שאין לה משמעות גדולה.

ההצעה שאני רוצה להתכנס אליה - אני חושב, שהדיון הזה מאד חשוב. אני חושב, שצריך לעשות שינוי בחוק. אני חושב, שצריך לעשותו במתואם עם הממשלה. יש עכשיו פסק זמן. בוא וננצל אותו להביא דבר כלשהו.

היו"ר א' רביץ:

אני רק רוצה לומר, שהוועדה המייעצת, כפי שהיא תוארה לפנינו, היא אותה ועדה שדרכה הנגיד שומע את קול ההמון, אם אפשר לומר כך.

י' פרנקל:

נכון מאד.

היו"ר א' רביץ:

משום כך, היא מורכבת ממגזרים אינטרסנטיים במשק. זה הכל, ובזה מסתיים בעצם תפקידה. אין לנו ציפיות יותר, כי גם החוק איננו מאפשר, והדבר הזה נעשה.

מ' גולדמן:

תראה את הרכב המועצה המייעצת: "קול ההמון" - יש בזה אולי 60%.

א' שוחט:

לא 60%, אלא 2%.

היו"ר א' רביץ:

השאלה היא מה זה "המון".

א' שוחט:

כל המגזרים במשק.

מ' גולדמן:

אין ערי פיתוח או שכונות.

ח' אורון:

המתח שקיים בדיון הזה הוא קודם כל תוצאה של מתח אימננטי שקיים בנושא, שעליו 'מתלבשות' הרבה מאד בעיות אישיות אולי. לא במקרה החוק מדבר על שני פרמטרים, והם מקור המתח: מדיניות ממשלה, ועצמאות הבנק. אם היו אומרים "בנק עצמאי, מנוטרל בשמים", לא היה נוצר מתח. אם היו אומרים "מדיניות ממשלה שכמו שהיא קובעת את גובה התקציב היא קובעת גם את גובה הריבית", לא היה נוצר מתח. היה מתח בתוך הממשלה. אין פה פתרון בית-ספר.

שי לורינץ:

הלא הממשלה קובעת את המדיניות.

ח' אורון:

כן, היא קובעת את המדיניות, אבל נתנה לגורם אחר - ואני בעד זה - עצמאות מלאה לעסוק במרכיב מאד מרכזי, על פי המדיניות שלה: בנושא המדיניות המוניטרית.

י' פרנקל:

להשיג את היעדים - - -

ח' אורון:

כן.

ש' לורינץ:

היא קבעה גם בנוגע למספרים. למשל: השנה נקבע בין 7% ל-10%.

היו"ר א' רביץ:

כן. זה לגבי האינפלציה.

ח' אורון:

נכון. היא קבעה את יעדי האינפלציה.

א' רובינשטיין:

אבל, יש חילוקי דעות איך להגיע לזה.

ח' אורון:

נכון. אבל, הנגיד יבוא ויגיד, שבשביל להגיע ליעדי האינפלציה אפשר להגיע בשלוש דרכים: או בריבית, או בקיצוץ תקציבי או בשניהם יחד וכו', ופה מתחיל כל הויכוח.

היו"ר א' רביץ:

כן.

ח' אורון:

קודם כל, המתח הזה קיים והוא מובנה. אם אני קורא את כל הדו"ח של ועדת זוסמן, הוא, בעצם, אומר שני דברים; מצד אחד, הוא אומר שמהרבה מאד בחינות להגביר את עצמאות הבנק, וכן הוא אומר לגבי ועדה שהיא ועדה סטטוטורית - שמורכבת מ-5 אנשים: שניים, שניים והנגיד - שקובעת את הנושא עליו מתווכחים.

קודם כל, ברצוני לומר, שהבעיה היא לא תוצאה של איזו שהיא מחלוקת שרק קשורה בויכוח על הריבית בתקופה האחרונה. למה היא התפרצה כל כך? כי נוצרה תחושה כלשהי בציבור. דרך אגב, אני רוצה להזכיר, שחוק כזה בדיוק הגישו גדליה גל ודן תיכון בממשלה קודמת. אז, זו לא איזו שהיא אובססיה של מישהו.

מי קליינר:

אומרים שהיתה - כך קראתי בעיתונים - השראה להצעת החוק הזו.

ח' אורון:

חבר-הכנסת דן תיכון לא מושרה. עיזבו את זה!

א' שוחט:

חבר-הכנסת דן תיכון? אולי הוא מושרה ממך.

ח' אורון:

יכול להיות, שאם היה כתוב "דן תיכון, גדליה גל וחיים אורון", היה מקום להערה שלך. חברי-הכנסת דן תיכון, גדליה גל, אברהם פורז, אברהם שוחט ומאיר שטרית - אם יש מי ששולט בכל החמישה האלה, צריך לקבל את דעתו, כי יש לו כנראה הרבה מאד כח.

מי קליינר:

על זה אף אחד לא מערער.

ח' אורון:

עזוב את זה! אפשר את כל העניין הזה להפוך למשהו מסריח.

ברצוני להגיד לגופו של הויכוח. אדוני הנגיד, קודם כל, לא כל הנגידים היו עצמאים. אנו עכשיו מגוננים על עצמאות הבנק כנגד המערכת העיסקית כולל הממשלה. בהסטוריה של עם ישראל יש כמה סיפורים, שהמצב לא היה כזה. אם אני תומך באיזו שהיא הצעה מהסוג הזה, היא גם כדי למנוע מצבים כאלה. לפעמים, אולי קבוצה כזו תחזק נגיד, שהוא פחות עצמאי או יותר נתון להשפעה, כנגד משפיעים אחרים, והיו דברים מעולם. זה לא הולך רק בכיוון אחד.

אני לא מצליח להבין את הטיעון הזה של האינטרסים. קודם כל, האינטרסים הם לחלוטין לגיטימיים, ויש רק הבדל אחד: בין אינטרסים שהם מודים שהם מייצגים לבין אינטרסים סמויים. אני תמיד מעדיף אינטרסים גלויים. כל המערכת הציבורית הפוליטית היא התנגשות בין אינטרסים. יעקב פרנקל אינני מאמין ל"פתרון בית-ספר", והטיעון שאתה תיארתי לגבי איך מתקבלות ההחלטות זה כמעט כאילו אפשר להגיד: "אתם יודעים מה? עוד קצת נשכלל את זה, והמחשב יוציא לנו את הנתונים". זה לא יכול לעבוד כך - ובכוונה טיפה הגזמתי - ואין "פתרון בית-ספר" לשאלות הללו, כי גם כאשר הנגיד מכריע את ההכרעה החודשית שלו, זה אחרי שהוא קיבל את כל ההיזונים מתוך המערכת הפנימית של הבנק והוא הסתכל סביבו ואמר: "אבטלה, אולי זה יוגש לו בנתונים. האבטלה, יש סכנה שתעלה. היצוא, יש סכנה שיירד. יש תנועות הון עוד מהארץ--

י' פרנקל:

זה חלק מהדיון.

ח' אורון:

--יש בריחת הון בארץ, הדולר הולך להתנהג כך". יש את כל הרשימות הללו, ששום מחשב לא יעשה אותן. אני שואל אותך את השאלה הכי פשוטה: למה כשחמישה אנשים ישקלו את השיקול הזה, השיקול יהיה פחות נקי, פחות טהור ופחות יעיל מאשר המצב הקיים? אומרים: "לא ניתן, בהגדרה, להרכיב הרכב של 5 או 6 אנשים, שלא יהיה מובנה בתוכו ניגוד עניינים". אם זה היה נכון, בואו ונסגור את רוב המערכות בארץ. אני מכיר רק מערכת אחת, שפועלת כפי שפועלת המערכת הזו - המטכ"ל. במטכ"ל האלופים מייעצים לרמטכ"ל, ובהגדרה, בחוק הצבא, הרמטכ"ל מחליט. זו מערכת צבאית, שבאופן ענייני לא יכולה לפעול בצורה אחרת, וגם כולנו מכירים את ההסטוריה של עם ישראל.

א' רובינשטיין:

יש שר מעליה.

ועדת הכספים
03/04/97

י' פרנקל:
יש את היעדים.

א' רובינשטיין:

הרמטכ"ל עומד בפני שר הבטחון. בפועל, יש שר מפקח. הוא לא מפקח על תנועות הצבא.

ח' אורון:

אנו יודעים, שגם בתוך גוף כזה כמו מטכ"ל או בגוף צבאי, כאשר נוצרו מתיחויות גדולות מדי, קראו למישהו חיצוני לעשות סדר אצלם או לזרוק חלק החוצה ולהשאיר חלק בפנים.

א' רובינשטיין:
לא.

א' שוחט:
חבר-הכנסת אורון, הקבינט היה מחליט על כל הרמה של מטוס.

א' רובינשטיין:
על גיוסים היינו מחליטים.

ח' אורון:

יש טענה, שאני מקבל אותה, שהחוק הזה צריך להיות חלק ממסגרת רחבה. מאה אחוז, תביאו מסגרת יותר רחבה לא מבחינת לדחות את העניין ולברוח ממנו, אלא תביאו מסגרת יותר רחבה, ואז זה יהיה כל אחד על-פי השקפתו, וגם יהיה פה ויכוח על מידת העצמאות שמוטלת במסמך הזה ומה המשקל של מדיניות הממשלה מול מידת העצמאות וכל האיזונים הללו.

ביסודו של דבר, זו המחלוקת, ובה, יעקב פרנקל, לא נתת, לי לפחות, תשובה ברורה. מה שהבנתי לא מקובל עלי, כי אתה, בעצם, אומר: "נמסד את מערכת קבלת ההחלטות הפנימית".

י' פרנקל:
אני אמרתי, שזה צריך להיות חלק מארבעה אלמנטים.

ח' אורון:

לא. אני מדבר על האלמנט הזה - האלמנט של קבלת ההחלטות, מה שפה מופיע כ"ועדה מייעצת". הרי זוסמן אפילו אומר: "לאור ההחלטה להקים את הוועדה הזו, נשקול אם יש מקום בכלל לקיומה של ועדה מייעצת לבנק ישראל".

י' פרנקל:
אני אמרתי. הכל יהיה חלק מההצעה.

ח' אורון:

בסדר. כאשר נגיע לשלב ההוא, לא נוכל לברוח מהדיון. אנו לא עוסקים בו בחלל ריק לגמרי. למעשה, יש שלוש הצעות, ועכשיו אני אומר זאת באופן קיצוני. יש הצעה של המצב הקיים.

י' פרנקל:
לא קיימת.

ח' אורון:

ישנו המצב הקיים, ישנה הצעה שמופיעה בדו"ח זוסמן וישנה ההצעה שמנוסחת פה על הנייר. אפשר לתקוף את ההצעה שמנוסחת בנייר בחלקים שאני חושב שגם המציעים יודעים שזה לא החלק החזק שלהם למשל: כן נציג האוצר או לא נציג האוצר. אינני חושב, שהבעיה שלי היא נציג האוצר - האם שר האוצר ימנה או שנקבע שיטה חדשה של מינוי? השאלה העקרונית היא האם בקבלת ההחלטה על המדיניות המוניטרית יהיו שותפים גם אנשים שבנקודת המוצא שלהם, במהות שלהם, הם מחוץ למערכת של הבנק, וזה לא אומר שהם בלתי עצמאים--

א' שוחט:
מאה אחוז.

ח' אורון:

--ושהם שבויים של מישהו. הם מחוץ למערכת של הבנק, ויקבלו משכורת מהבנק בתקופה שהם בבנק. עזוב עכשיו את שאלת המשכורת, שמופיעה בדו"ח זוסמן. השאלה היא האם הם מחוץ למערכת של הבנק או שההכרעה כולה תתקבל בתוך המערכת של הבנק? אני אומר את דעתי: הם צריכים להיות מחוץ למערכת של הבנק, ואז ניקח את כל החוקים בהם מנוסחים ענייני ניגוד העניינים. אפשר לחשוב שזה התחום היחיד, בו יש ניגוד עניינים. פעם ביקשתי בוועדת האתיקה של הכנסת להביא את החומר בנושא, ויש יועצת משפטית, שעובדת במשרד המשפטים ששמה הוא טנה שפניץ. יש ספריה על ניגוד עניינים, ולא חוברת.

א' רובינשטיין:

ישראל שיכללה את תורת ניגוד העניינים לשיאים בינלאומיים.

ח' אורון:

אז, יבוא ויגיד לנו: "חברים יקרים, בהתחשב בכל החקיקות האלה, ונוסיף עליהם עוד שלוש נוספות, אנו נבחר את שניים או שלושה האנשים על פי הפרמטרים הללו". אני לגמרי לא בטוח, שהם יקבלו החלטות שונות מההחלטות שהתקבלו בשנתיים האחרונות.

א' שוחט:

יכול להיות.

ח' אורון:

אבל, לפחות דבר אחד יהיה ברור לציבור - יש מקום בו מתנגשות העמדות ובו יש מי שמחליט. כל מקבלי ההחלטה ביחד הם אחראים להם, ולא אחד אחראי להם. עכשיו, אני מבקר את ההחלטה שלך ומבקר את ההחלטה של הממשלה ושל הרמטכ"ל, ואפילו את בית-המשפט העליון אפשר לבקר. היום, נוצר מצב של פרסוניפיקציה של החלטות, שהן לא לטובת העניין. המתח שנוצר פה גם לא מוסיף תנופה. הדיון לא ענייני אפילו מהבחינה הזו.

א' רובינשטיין:

אני גם חושב שהמצב הקיים לא סביר, ואני רוצה להסביר למה. ברור, שכשלא היו חילוקי דעות או כשהיה נגיד בנק ישראל בתקופות הלא טובות כשהוא היה כפוף בעצם לשר האוצר או לאוצר, לא התעוררו בעיות. אבל, הבעיות התעוררו דוקא בגלל עצמאות בנק ישראל, שאני רואה אותה בחיוב ואני רוצה גם לחזקה. אבל, צריכים להיות כמה כללים. ראשית, יש לי כלל אחד: "במקום שישראל יוצאת דופן, נטל הראיה הוא על מי שמצדיק את החריגות של ישראל". אנו לא המצאנו את הדברים האלה. יש נסיון בינלאומי. דרך אגב, אם היתה לנו ממשלה כמו בניו-זילנד, הרבה בעיות היו מסתדרות. אבל, כשהיא יוצאת דופן ואני רואה את כל הדיונים גם על הקמת הבנק המרכזי החדש באירופה, אז נטל הראיה הוא על מי שמצדיק את החריגות הזו.

שנית, ברצוני להזכיר, שיש חילוקי דעות לגבי איך מתרגמים את מדיניות הממשלה לשפת המעשה. כשהממשלה קובעת יעד של אינפלציה של X אחוזים, בצדק אנשים שונים, גם כשהם עצמאים, יסברו ויגיעו לגירסות שונות: גירסה אחת אומרת שצריך להעלות את הריבית, וגירסה השנייה - שצריך להוריד את הריבית. זה לא רק בריבית, אלא גם בתחומים אחרים רבים. אנו יודעים, שזה לא מדע מדויק. אבל, דבר נוסף לכך צריך להדגיש, וזה מתח בריא - בנק ישראל מופקד על המדיניות המוניטרית, אבל תיתכן גם מחלוקת לגבי יעדי המשק הכלכלי. דרך אגב, אני תומך במלחמה בהורדת שיעורי האינפלציה, משום שאני רואה שבכל העולם יורדים שיעורי האינפלציה באופן דרמטי מאד. מדינת ישראל היא חלק מהקהילה הזו, והיא לא יכולה להיות יוצאת דופן גם בעניין הזה. אבל, יש טיעונים, מושגים שונים, לא בעלי אינטרסים מנוגדים. יש אנשים שאומרים: "נכון שהמלחמה באינפלציה חשובה, אבל חשוב עוד יותר שהעליה תמצא מקומות עבודה ושלא ייווצר מצב שהאבטלה תגדל". הויכוח הזה קיים גם באירופה. מי שקורא את ה"אקונומיסט" רואה שיש חילוקי דעות גם בתוך המערכת שם. יש כל מיני מחקרים חדשים, שהראו מה העלות העצומה של המלחמה באינפלציה. דרך אגב, אני שייך לאלה שחושבים, כמו הנגיד וכמו אנשי בנק ישראל, שמוכרחים להוריד את שיעורי האינפלציה.

אז, אם יש דבר כזה, אם יש דבר מסוג זה, מוכרח להיות מכשיר שיתאים לעניין הזה. לכן, אני אומר לך, יעקב פרנקל, במלוא גילוי הלב, שאני לא מכיר מועצת נגידים או גוף אחר שכולו מורכב מאנשים שהם פקידים של "מספר אחד". זה גם יוצר מצב בלתי בריא מבחינת בנק ישראל. נניח, שהאדונים ליידרמן וקליין יהיו בדעה שהיא לא שלך. האם אתה תצפה מהם ותדרוש מהם שבעניין כזה לא יקבלו את מדיניותך? יכול להיות נציג, כמו בהצעת החוק, אבל לא תיתכן מועצת נגידים שכולה מתוך עובדי הבנק. אני גם לא מכיר בשום מקרה אחר דבר כזה.

לכן, לדעתי, צריך למצוא פתרון של מועצת נגידים באמת נטולת כל אינטרסים צדדיים, אם כי אינני מאמין שזה גם טהור. מדינת ישראל הביאה את העניין של ניגוד אינטרסים לאבסורדים שאין בשום מדינה בעולם. אין שום דבר שדומה למה שקורה כאן. אינני מדבר על מדינה כמו אנגליה, שניגוד האינטרסים שם הוא חלק מובנה בשיטה. הם לא מכירים בזה כלל. מדינת ישראל שיכללה את זה.

א' שוחט:

החיים קלים, אם מוחקים את המלים "ניגוד אינטרסים" מהמילון.

א' רובינשטיין:

באנגליה נעשים דברים, שכאן היו נחשבים לפשעים פליליים חמורים,

כעניין של שיגרה. אבל, אני לא לוקח דוגמא מאנגליה. אני לוקח דוגמא ממדינות אחרות. כאן המלה "ניגוד אינטרסים" שוכללה והורחבה לדברים שאין בהם שום נגיעה אישית. יש בעיה לגבי מינוי חבר בוועדה ע"י שר האוצר, ואת זה אני מקבל. אבל, זה לא תנאי בל יעבור. צריך לחשוב על הרכב מועצת נגידים, שמשקף את חילוקי הדעות בקהילה הכלכלית. אין מנוס מזה, מפני שאמר, בצדק, חבר-הכנסת חיים אורון: "אין דבר דומה לזה - לסמכות שלך", וזה לא מקרה. אין לזה דבר דומה בתוך מדינת ישראל, ואין לזה דבר דומה בעולם. אינני מכיר את ניו-זילנד. נכון, שהרמטכ"ל לא צריך להתחשב בעניינים של אלופי הפיקודים וחברי המטכ"ל, אבל הוא כפוף בצורה בלתי רגילה לממשלה, לוועדת שרים לענייני בטחון ולשר הבטחון. היועץ המשפטי לממשלה, מבחינת ההחלטות הכלליות שלו זה סיפור אחר לגמרי, אבל בהחלטות הספציפיות שלו הוא עצמאי. בהחלטות האלה של האם להעמיד לדין או לא הוא כפוף לבג"ץ כעניין של שיגרה. הבג"ץ נכנס לתוך שיקול הדעת. הלא הוא ציווה להעמיד את הבנקאים לדין, ואינני יודע אם זו היתה החלטה צודקת או לא. עליך אין ולא צריכה גם להיות ביקורת שיפוטית. אני גם אתנגד לזה, שהבג"ץ יתערב בעניינים שלך. זה לא עיסקו. אני גם מתנגד לזה, שהדוקטרינה של אי-סבירות תוכנס לבנק ישראל. זה יהיה דבר מאד מסוכן.

אבל, דוקא משום כך או דוקא משום שכולנו רוצים בעצמאות בנק ישראל, הייתי רוצה גם לשכנע אותך אישית. אין טעם להקים מועצת נגידים, וזה יהיה רע מאד אם הממשלה תביא הצעה כזו, שכולה מורכבת מאנשי בנק ישראל.

לכן, אני מציע לדון בעניין הזה, להביא אותו ביחד עם שלוש המטרות האחרות ולהרכיב מועצת נגידים שמקובלת.

מי קליינר:

יש פה שתי נקודות: אחת לגופו של עניין שצריכה להבהרה, והשניה היא נקודה עקרונית. הנקודה העקרונית היא, שאינני רוצה לקבוע כלל בלתי סביר, שאסור להביא חקיקה או לא רצוי להביא חקיקה שנוגעת למקרה מסויים. יש מקרים, שזה מתחייב, למשל אם מתגלה איזו שהיא לאקונה. יש דברים מאד חמורים ואולי פליליים, ואין תשובה להם - אז צריך להביא הצעת חוק ספציפית. אבל, לבוא ולגעת בחוק שקיים כל כך הרבה שנים שנוגע לסוגיה מאד עקרונית - אפשר לחשוב כך או כך אבל היא סוגיה עקרונית. עובדה, שלא נגעו בחוק הזה כל כך הרבה שנים - בגלל שמדיניות מסויימת מפריעה או לא מוצאת חן, והארגונים ביושרם אמרו זאת? הוא אמר: אם המדיניות היתה הפוכה, לא היו באים ותומכים בחוק הזה בהתלהבות.

א' רובינשטיין:
זה ברור.

מי קליינר:

אם היו חושבים שמועצת נגידים עלולה לשנות מדיניות שנראית להם בגלל לחצים פוליטיים, נניח, אז היו אפילו עולים על בריקדות נגד שינוי החוק. זה דבר, שיש בו, במהות, בלי קשר בכלל לגופו של עניין, טעם לפגם. התחושה שלי אולי היתה מוטעית - - -

היו"ר א' רביץ:

זה לא טעם לפגם. קיבלנו את דבריהם כמייצגים של אינטרסים.

מי קליינר:

זה טעם לפגם, אם תתקבל חקיקה, ואולי הכוונה היא שלא תתקבל אבל גם

בזה יש טעם לפגם. אבל, טעם לפגם היה, לו משנים סעיף אחד בחוק, לא במסגרת רביזיה כוללת שבה בוחנים כל דבר, כי רוצים לפתור בעיה ריגעית כואבת כרגע - זה לא טוב, לא בריא ולא רצוי. יש חברי-כנסת, שבעקרון אומרים, שכל חקיקה מסוג הזה צריכה לחול אחר כך. כלומר, חושבים שצריך לשנות סמכויות נגיד לא בתקופת הנגיד הזה. חושבים לשנות איזה שהוא נושא עקרוני, נניח, בשיטת בחירות, לא לכנסת הזו אלא לכנסת הבאה. - יש גישה כזו. אני, במקרה הזה, חושב שאם יתקבל חוק כזה, כל שינוי - אסור שיהיה לנגיד הזה, כי אחר כך כל נגיד או כל בעל תפקיד דומה מהסוג שהחוק מקנה לו עצמאות לא להיות כפוף לשר או למערכת פוליטית אחרת תמיד יידע שהוא כבר לא יהיה עצמאי יותר, ולא משנה מה כתוב בחוק.

א' שוחט:

חבר-הכנסת קליינר, אם הם יביאו הצעת חוק כוללת, האם היא תהיה רק לחמש שנים?

מ' קליינר:

לא הפרעתי לך. תן לי לדבר בצורה מסודרת.

כל בעל תפקיד יידע שאם הוא ירגיז את בעלי הכח או חלק מהם, מיד הוא יהיה צפוי לחקיקה שתשנה את אותם סעיפים שנותנים לו עצמאות. אני חושב, שהמחוקק, בצדק, לקח מספר אנשים בעלי תפקידים מרכזיים - מבקר המדינה, יועץ משפטי, נגיד בנק - ונתן להם עצמאות. הוא רצה לנתק אותם מכל סוג שהוא של חשיפה ללחץ ציבורי פוליטי, כדי שיראה את טובת הכלל ולא את הטובה האישית. אני כן חושב, שהנגיד צריך להיות כפוף לבג"ץ. אם יחליט בית-המשפט העליון שהנגיד מתנהג בחוסר סבירות, אני רוצה שהוא יוכל להתערב.

א' שניידר:

מי שאמר שהוא לא?

מ' קליינר:

לא. אמר חבר-הכנסת רובינשטיין: "לא רוצה להחיל את נושא הסבירות על הנגיד".

א' שניידר:

אבל, גם היום זה למעשה - - -

מ' קליינר:

אמרתי, שלדעתי, זה חל.

י' פרנקל:

יש הרבה בג"צים שמוגשים.

מ' קליינר:

אדוני היושב-ראש, אני חושב, שזה נושא כבד ועקרוני, ואני מבקש שתתנו לי לומר את הדברים כפי שהם. אני חושב, שבג"ץ בהחלט צריך להתערב. כל גוף פוליטי - לא. אני חולק על הנגיד, שקרא בקריאת ביניים לחבר-הכנסת אורון: "אין האופציה של המצב היום". אני חושב, שזה להיפך. אין האופציה של ההצעה של בנק ישראל. אני חושב, שהברירה היא כן בין המצב היום ובין ההצעות החדשות, ואני בעד המצב היום, מכיון שאני חושב שכשאתה נותן לקברניט להטיס מטוס או להשיט אוניה או לנהג לנהוג מכונית

אתה צריך לתת לו את הסמכות, ואם הוא לא טוב - תחליף אותו.

כל אחד מאלה שמציעים שהמשק ינוהל ע"י ועדה, אם יעשו לו איזה שהוא ניתוח חס ושלום, לא היה מוכן שתהיה ועדה כלשהי שתחליט איך מנתחים. גם אם כל האנשים טובים, הוא ירצה מנתח אחד שיקבל אחריות והחלטות. בכל מערכת שמנוהלת כך מנהלים דברים. פרופסור צלטנר, שהיה מורי הנערץ למשפטים, נהג לומר, אף שאולי לא המציע את האמירה הזו: "גמל זה סוס שתוכן ע"י ועדה או שתי ועדות משנה".

א' שוחט:

למה צריכים את ועדת הכספים?

מ' קליינר:

ועדת הכספים היא ועדה פרלמנטרית, והיא לא ועדה מנהלת.

א' שוחט:

היא מאשרת הרבה מאד דברים.

מ' קליינר:

היא מאשרת, אך לא מנהלת.

כולם נגעו בנושא לגופו של ענין. זה חוק ספציפי. היא פסולה, אם תקבל הצעת חוק כזו. היא פסולה גם, אם היא נועדה גם בורסיה הראשונה - אינני יודע ואני אומר "אם" כדי שלא יתפרצו בקריאות ביניים - להפעיל לחצה כמו שהיא פורשה. אולי היא פורשה לא נכון. אז, לא הייתי ח"כ, ורק קראתי בעיתונים. אני חושב, שזה אמצעי פסול מאד להשפיע על מאן דהוא כדי שיפעיל את השיקול המקצועי שלו ע"י הצעות חוק שמאימות עליו: "נו, תפעיל את השיקול המקצועי שלנו, אבל כמו שאנו רוצים. אחרת, חבריי בכנסת ידאגו לעקר את סמכותך".

עכשיו, אני ניגש לגופו של ענין. יש איזה שהוא נושא, שבקושי הוזכר כאן, ואף אחד לא אומר אותו. בסופו של דבר, הממשלה יכולה להשפיע על מדיניות הנגיד. יש לה כלי - תבוא ותקבל החלטה בגלוי ותגיד: "בגלל אבטלה, בגלל שיקולים אחרים, יעד האינפלציה הוא 15%". אבל, פה הולכים בכאילו ואומרים: "זה לא פופולרי לקבוע יעד של הגדלת אינפלציה. נעשה יעד כזה שאפתני שמתקבל טוב בציבור. עכשיו, לנו יש הרבה מאד כלים להגיע ליעד הזה, אבל אנו בכלים שלנו לא נשתמש". אם התוצאה תהיה פחות טובה, אפשר לומר: תמיד יהיה נגיד. זה כמו שנותנים לך רכב ואתה צריך לנסוע בכביש מסויים ולהגיע בשעה מסוימת. אומרים לך: "אתה לא קובע את הרוח - אם היא אחורית או קידמית. אתה לא קובע את תוואי הכביש - עליה, ירידה או עיקולים. לך יש רק מכשיר אחד - ההגה. המטרה שלך היא להגיע בזמן ועל-פי התוואי לתוצאה". עכשיו, קובעים, יעד אינפלציה של 7% עד 10%. יש קיצוצים בתקציב וכלים אחרים שמשפיעים בידי הממשלה. אומרים לנגיד: "לך משאירים כלי אחד - המדיניות המוניטרית". כשאתה משתמש בה על-פי שיקול דעתך המקצועית כדי להגיע ליעד שהממשלה קבעה, אומרים: "מדיניות עצמאית, שגיונות של אדם אחד". זה לא רציני ולא מקובל. לכן, אני גם מתנגד לגופו של ענין, כי אני חושב שזה אפילו לא הגון, כי זה לקבל מדיניות שאי אפשר לבצעה ולבוא ולהגיד: "אבל בכלים שלך אל תשתמש".

הייתי מבקש התייעצות, כי זה נושא עקרוני וחשוב--

היו"ר א' רביץ:

לא. אנו לא הולכים-- -

מי קליינר:

--אבל אני מבין שיש הסכמה ולא צריך אפילו התייעצות.

היו"ר אי רביץ:
כן.

מי קליינר:

מה שאני חושב הוא, שתהיה הצעת חוק ממשלתית. אדוני הנגיד, אתה דיברת כפוליטיקאי.

דובר:

מה זאת אומרת: דיבר כמו פוליטיקאי?

מי קליינר:

אגיד. אני חושב, שיש היום תהליך, והוא תהליך פנימי, וטוב שאתה מתייעץ וטוב שאתה מייצג את מדיניות בנק ישראל, לבוא ולהכנע לאיזה שהוא לחץ ציבורי או אי-הבנה ציבורית ולבוא ולהגיד: "חבריי, שאני ממונה עליהם, הם יהיו הוועדה הסטטוטורית" - אני חושב שזה לא נכון גם מבחינה עניינית. אני חושב, שצריך להתייעץ בכולם, וטוב שכך מנהלים את הדברים. אבל, ההחלטה היא של מי שעומד בראש. האחריות היא של מי שעומד בראש. אני לא רוצה, שהאחריות הזו תברח לוועדה. אני חושב, שטוב עושה נגיד בנק ישראל שלוקח על עצמו אחריות. אני חושב, שאם הוא לא היה לוקח על עצמו אחריות, היינו היום בספירה אחרת לגמרי של אינפלציה. צריך ללכת בגלוי וביושר ולהגיד: "כמו שהיה עד היום זה המצב הרצוי".

היו"ר אי רביץ:

חבר-הכנסת שוחט, רצית לומר הערה כלשהי.

אי שוחט:

כן, אני רוצה לומר 2-3 הערות. בכל אופן, נאמרו פה דברים, שהייתי רוצה לפחות לדעתי ולמיטב זכרוני להעמידם על דיוקם. ההתעוררות לנושא בישיבת הממשלה באה בעקבות הצעת החוק הפרטית של חברי-הכנסת גדליה גל ודן תיכון. חבר-הכנסת קליינר, ידידי, אם אתה חושב שיש מישהו שיכול להגיד לחבר-הכנסת דן תיכון מה לעשות, כנראה שאינך מכיר את חבר-הכנסת דן תיכון.

מי קליינר:

במקרה, הוא הסכים.

אי שוחט:

היה דיון בממשלה. הנגיד הלך לראש הממשלה ואמר לו: "עצמאות בנק ישראל" וכו'. היה דיון בממשלה ולא התקבלה החלטה, למיטב ידיעתי, ואני אשמח, יעקב פרנקל, אם תביא לי נוסח של החלטה. למיטב ידיעתי, לא היתה החלטה. ראש הממשלה רבין, כדרכו, אמר משהו: "אנו לא ניתן לחוק הזה לעבור. אני מציע שתקום ועדה". אני הייתי רוצה לראות את החלטה, אם היא אכן ישנה. הנגיד מיהר והקים ועדה מטעמו לענין. אתה, יעקב פרנקל, תתקן אותי, אם אני אומר משהו לא מדוייק.

י' פרנקל:

כן. רק עוד שניה.

א' שוחט:

מכל מקום, הוקמה ועדה כפי שהוקמה. אני רוצה להגיד ולקבוע כאן, ולשמחתי הרבה היה עוד מישהו בשיחה, שיצחק רבין לא ראה בוועדה שהיא ועדה פנימית כאותה ועדה שהוא רצה כדי שתעסוק בעניין של סמכויות בנק ישראל בנושא המוניטרי. בשיחה איתו, בנוכחות בן-אדם שלישי, הוא אמר: "אני עומד להקים ועדה בראשות השופט שמגר עם נציג שישלח מטעם האוצר ונציג מטעם נגיד בנק ישראל".

א' רובינשטיין:

כן. אוצר, בנק ישראל ושופט.

א' שוחט:

כן. העניין הזה נעצר, כי יצחק רבין נרצח והפסיק להיות ראש ממשלה. אני אומר זאת לצורך העניין.

אני אומר כעת בשם שלושת מציעי ההצעה: אתה דיברת איתי לפני הישיבה ואמרתי לך שלא נעמוד על זה שתהיה היום הצבעה. שר האוצר ביקש חודשיים שמסתיימים באפריל.

מ' גולדמן:
ביוני.

דובר:

מאי.

א' שוחט:

לא. שר האוצר ביקש במרץ-אפריל או תחילת מאי - לא חשוב. אפשר להמשיך זאת עוד חודש. אני אומר לך, בשם שלושת מציעי ההצעה, ואינני נכנס לויכוח המהותי האם ההצעה שתבוא היא מה שכתב זוסמן, מה שאמר לנו רובינשטיין: אם אכן ממשלת ישראל תבוא עם הצעה לקראת פתיחת המושב, אין לי בעיה להריץ את החוק. יהיה ויכוח ענייני במסגרת החוק הכולל, במסגרת תיקונים לחוק בנק ישראל.

א' רובינשטיין:

נעשה את זה ביחד.

א' שוחט:

אני צופה בעיות הרבה יותר מהותיות לגיטימיות לגבי התיקונים שירצו, כי קראתי חלק מההמלצות. אינני יודע מה יבוא בסופו של עניין.

אבל, אני מבקש ממך, אדוני היושב-ראש, שזה יהיה ברוח זו, ודיברנו על זה וזה נאמר גם קודם. שאלו אותי האם תהיה הצבעה, ואמרתי: "לא נעמוד על הצבעה. העניין לא בוער". נמתין את החודשיים האלה. ה-1 ביולי זה כבר אחרי פתיחת המושב בעשרה ימים. תבוא הממשלה עם הצעת חוק. אם היא באה עם הצעת חוק, מקובל עלי שזה ישאר בפנים. דרך אגב, אינני רואה את העניין שהצעת חוק פרטית בנושא כל כך חשוב היא לא יפה. אנו ראינו הצעות חוק פרטיות - - -

א' רובינשטיין:

חוקי יסוד כמו בחירה ישירה של ראש הממשלה וכבוד האדם וחירותו.

א' שוחט:

אם זו הצעת חוק פרטית או הצעת חוק ממשלתית, זה לא המודד. הזכיר חבר-הכנסת רובינשטיין הצעות חוק שבאו כהצעות חוק רגילות.

היו"ר א' רביץ:

בסדר. שמענו. תודה.

א' שוחט:

יש לי הרבה דברים להגיד.

היו"ר א' רביץ:

אל תגיד אותם כעת. יהיו עוד דיונים רבים מאד. חבר-הכנסת גולדמן הוא אחרון הדוברים.

י' פרנקל:

נאמר, שאין החלטת ממשלה. זה נוסח ההחלטה.

היו"ר א' רביץ:

תגיד את זה בתשובה שלך.

מ' גולדמן:

הגענו להצעת החוק של שלושת חברי-הכנסת, וכמו שכבר נאמר, יש גם הצעה של גם חברי-כנסת בכנסת הקודמת: חברי-הכנסת גל ותיכון. כלומר, זה לא איזה שהוא רעיון שבא כתוצאה מאיזו שהיא בעיה שנוצרה, שהקואליציה הפכה להיות אופוזיציה. עובדה, שהשילוב קיים.

אני רוצה להתיחס לנושא. בסופו של דבר, אני לא מחדש שום דבר, אם אבוא ואומר שכל הנושא עולה כל הזמן בגלל בעיית הריבית. הויכוח הוא בעיית הריבית, שבאים ואומרים: "מדוע ולמה?". הלא הנושא צף בעיקר כתוצאה ממה שאנו רואים בעיקר בשנה האחרונה, ואנו שומעים גם את התעשיינים ואת כל המייצאים במדינת ישראל שזה גם חקלאות. אנו שומעים אותם אומרים, שאחת הבעיות הקשות של מדינת ישראל היא גובה הריבית, ומפה זה מתחיל. אומרים לנו: "הבעיה הגדולה במדינת ישראל של הנגיד היא לא מה שחושבים במדינת ישראל, אלא מה חושבים על הנגיד ברמה הבינלאומית".

י' פרנקל:

זה נראה לך סביר?

מ' גולדמן:

זה לא שאני מגלה את אמריקה. הלא פה יש לנו את הנקודה שעולה מדי פעם בפעם ואומרים: "חבר'ה, הנגיד, עם כל הכבוד, הוא נגיד עם עצמאות, ויש לזה חשיבות גדולה מאד, אבל הנגיד גם צריך להראות את דף ההישגים שלו כלפי הבנק העולמי".

היו"ר א' רביץ:

גם זה חשוב.

מ' גולדמן:

לא אמרתי, שזה לא חשוב.

א' רובינשטיין:
זה חשוב מאד.

מ' גולדמן:

אני חושב, שכל אדם יאמר, ודאי, שברמה הזו יש לזה חשיבות גדולה מאד אפילו.

אגיד לכם את האמת מהרהורי לבי. אינני מתלהב מהחוק, משום שאני רואה בענין הזה של יצירת מציאות חדשה הרבה מאד סימני שאלה. מישהו כאן העיר, שיש פה את הענין של בית-לורדים. לדעתי, לפעמים, אנו יוצרים מצב שהכנסת הנוכחית היא בית-לורדים, וצריך להקים עכשיו את הבית התחתון. אני אומר, שלפעמים יש גם תחושה כזו. לכן, אנו צריכים להיות נורא ערים וזהירים לגבי מה יכולה להיות התוצאה כתוצאה מזה שאנו פתאום נקים לנו מועצת נגידים בת 5 חברים. ראיתי זאת בכמה מבחנים בעבר בלא מעט דברים, כתוצאה מכך שהיתה מעורבות של שר כזה או שר אחר שהיה צריך להחליף נציגי מועצת מנהלים, ואני מדבר פה על נקודה יותר חלשה. יש בזה בעייתיות.

יחד עם כל זאת, אני אומר שדבר כזה עומד למבחן. אני חושב, שאם אנו מדברים על הליכה על החוק ואנו מדברים לקראת חודש יוני להביא ולהחליט לגבי הדיון על החוק, משום שיש לנו גם את אפריל וגם את מאי, נשמע את הצעת הממשלה. לצערי הרב, אני רואה את זה לא מעט בכנסת, שהרבה חברי-כנסת מגישים הצעות חוק פרטיות, והשרים רצים מיד קדימה ומגישים את אותן חוק בתיקונים קלים.

א' שוחט:
שיגישו. אין בעיה.

ס' שלום:

אם ההצעה לא טובה - הממשלה נגד, ואם ההצעה טובה - היא מעתיקה אותה. אבל, זה קורה בכל ממשלה.

א' שוחט:
חבר-הכנסת גולדמן, אין שום בעיה - שתעתיק הממשלה.

מ' גולדמן:
בסדר.

ס' שלום:
תדע, שזה היה בכל הממשלות.

מ' גולדמן:

זה לא קשור. לא אמרתי ממשלה מסויימת. ברצוני לסיים את דבריי. יש לנו עכשיו את הזמן של חודשיים; יש לנו את חודש אפריל ואת חודש מאי. ב-19 במאי אנו חוזרים מהפגרה. יש לממשלה יכולת בשבועיים שאנו חוזרים מהפגרה ועד תחילת יוני לבוא בהצעה לוועדת הכספים.

א' שוחט:
צריך להביא לכנסת לקריאה ראשונה.

מ' גולדמן:

בסדר. לכן, אמרנו: "תחילת יוני", ולא דיברנו על מועד יותר מאוחר. הכנסת חוזרת ב-19 במאי, ואני אומר שצריך לראות את העניין. אני עדיין לא אומר כאן את דעתי. אני נמצא עכשיו כמו המפא"יניקים - באמצע.

היו"ר א' רביץ:

לפני שאאפשר לנגיד לומר את דברו ולפני דברי הסיכום שלי, אבקש מיושב-ראש המועצה המייעצת, הרב לורינץ, לומר מספר משפטים.

א' לורינץ:

אומר רק כמה משפטים. אני לא הזמנתי את עצמי. אני הזמנתי. אני חייב לפרש את שתיקתי. חשבת, שהוזמנתי, שכן רוצים לשאול משהו ואני יכול לתרום והייתי עושה זאת ברצון. לא שאלו אותי, וממילא לא נשארה לי אלא השתיקה. אבל, היות ולפעמים שתיקה היא דבר מסוכן, סוגיה שלמה עם שתיקה - כבודה דמיא לאו כבודה דמיא - אז אמרתי שלפני הסוף אגיד כמה מלים ותו לא.

אמרו כבר חברים וגם ידידי חבר-הכנסת שוחט, שהעניין של בנק ישראל זה דבר מאד רגיש ומאבני היסוד. זה דבר מאד רציני, ואף אחד לא היה רוצה לעשות איזה שהוא דבר שעלול להזיק. אני לא נכנס לזה - לא נשאלתי ולא הייתי נכנס לעצם הסוגיה: חוק שכזה או חוק שכזה?

מבחינת מה שאני יכול לתרום, כמי שמכיר כבר עכשיו הרבה שנים את ענייני בנק ישראל וקצת גם את ענייני הכנסת במשך 33 שנה, אני מזהיר: "הוי מתונים בדין". לא רק שכל רוח מצויה יכולה לטלטל את ה-RATING של מדינת ישראל, אלא הרבה יותר מזה. איך שמסתכלים על בנק ישראל - בזה תלוי היחס. זה לא עניין של כבוד לאיש זה או לאיש אחר, אלא היחס לכלכלת ישראל.

אני שמח, אחרי ששמעתי את כל הדיון, שרוצים לקיים את העניין של "הוי מתונים בדין". אני הוזמנתי, ואני אומר זאת גם על דעת הוועדה המייעצת, שקיימנו איזה שהוא דיון בעניין הזה, שטוב יהיה שהמשלה תביא הצעה כזו על יסוד העבודה שכבר נעשתה ע"י מומחים. המשלה יכולה עוד להרחיב - זו לא צריכה להיות הצעת ממשלה. ממשלה יכולה להקים ועדה הכוללת, מה שקוראים: ועדה ממלכתית, באיזה שם שהוא, גם את האופוזיציה, כדי שייצא איזה שהוא דבר מושלם בלי איזו שהיא שגיאה שאחר כך אנו נגיד: "מה עשינו? למה מיהרנו כל כך?". זה כל מה שיש לי להגיד.

תלכו לפי הסדר. לפעמים, מי שלא ממחר כל כך מגיע יותר בטוח ויותר מהר. אתם יכולים להאיץ בממשלה, שיזדרזו. זה תפקיד של חברי-הכנסת - למה לא? אבל, אחרי שהמשלה תביא הצעה, זו בכל זאת תהיה הצעה יותר מבוססת ויותר מושלמת. לגופו של דבר, היות ולא נשאלתי, אני לא צריך לומר שום דבר.

היו"ר א' רביץ:

עתה, נשמע את הנגיד. האם דרושה לך מסגרת זמן של חמש דקות?

י' פרנקל:

למען האמת, אין לי הרבה מה להוסיף לדברי הרב לורינץ. אני, כמובן, שמעתי את הדברים. אני רק הייתי, שוב, מאד מפציר בוועדה להבחין בין ויכוחים והסכמות או אי-הסכמות לגבי מדיניות שוטפת לבין התמודדות עם

נושא בסיסי שקשור בחקיקה על תהליכים של קבלת החלטות, מבנה בנק ותפקידו של בנק מרכזי במערכת.

בדרך כלל, לא נוגעים, באופן שוטף, בנושאים מסוג זה. לכן, כשנוגעים בו, לאחר למעלה מ-40 שנה, חשוב מאד שהדברים לא ייעשו טלאי על טלאי.

ההצעה שלפנינו, בלי קשר לגופה של תוכנה, מטפלת בנדבך אחד וחשוב. מאחר ומטבע הדברים הנדבכים שכלולים בחוק של בנק מרכזי הא בהא תליא כולל יעדים, כלים, קשרי גומלין עם שאר המערכות והתהליך של קבלת ההחלטות עצמו, חשוב מאד שכאשר מסתכלים על החוק עושים בו סריקה כללית ושואלים איך הדברים תלויים, האם יש צורך וכדו'. לצורך זה צריך להסתכל קדימה - לא לפתור את בעיות העבר, אלא לפתור את בעיות העתיד.

אני, הצעתי, למשל, מסגרת אחת - לשאול מה ממשלת ישראל רוצה לגבי משק ישראל בשנת 2000, לגבי השתלבותו באחד הקודקודים בכלכלה העולמית: אסיה, אירופה, נפט"א. איך הדברים האלה משתלבים? החקיקות הללו, שנעשו פעם בדור או פעם בשני דורות, צריכות להיות עיקביות בהסתכלות כזו ארוכת טווח.

אני לא זה שידבר על לוחות-זמנים. אני חושב, שמסגרת ההתיחסות בלוחות-הזמנים, לפחות לתהליך עצמו, צריך להינתן לזה הזמן הנדרש. אבל, בנושא הזה אני רק אגמור את המלצותי.

אולי אין צורך, אבל מאחר וחבר-הכנסת שוחט ציין דברים מאותה ישיבת ממשלה וזה היה ל-RECORD, הייתי רוצה גם ל-RECORD להקריא את החלטת הממשלה מאותה ישיבה או ההחלטה כפי שהוצאה החוצה ע"י דובר הממשלה. אקרא קטע אחד לפחות: "לקראת תום ישיבת הממשלה התיחס ראש הממשלה להצעת החוק הפרטית של חברי-הכנסת גדליה גל ודן תיכון ולהצעות נוספות הנוגעות לסמכויות ודרך קבלת החלטות מוניטריות על-ידי בנק ישראל. ראש הממשלה אמר, כי הוא מתנגד להצעות אלה. יצחק רבין הדגיש, שהוא נמנה על אלה התומכים בעצמאות בנק ישראל והנגיד ומעריך את עבודתם", ואז יש פיסקה לגבי אינפלציה וכדו'. ואז, הוא מדבר ואומר: "על מנת לשמור על עצמאות בנק ישראל ולמנוע התערבות פוליטית בעבודתו, סיכם עם הנגיד כי האחרון יבחר אלטרנטיבות שונות לעדכון חוק בנק ישראל, יגיש המלצותיו לראש הממשלה... לאחר שיוגשו המלצות, בכוונתו של ראש הממשלה לשקול מינוי ועדה וכדו'".

א' שוחט:

זה לא עומד בסתירה לשום דבר שאמרתי. חששתי.

היו"ר א' רביץ:

לא חשוב. רבותי, איננו מקימים ועדת חקירה.

י' פרנקל:

למה לחשוש?

היו"ר א' רביץ:

סיכום - ראשית, אני רוצה לומר למציעים הנכבדים: אנו לפחות, מבחינת ועדת הכספים, עמדנו בלוח הזמנים וקיימנו את אשר אמרנו. אין כאן כוונה לעשות סחבת ולמשוך כדי לקבור את החוק הזה. אין לנו כוונה כזו בכלל.

יחד עם זאת, ברצוני לומר מה אני מתכוון לעשות. הנגיד איננו כפוף

לשר האוצר. יש כאן בעיה של שילוב. הנגיד כפוף לראש הממשלה.

י' פרנקל:
חוק בנק ישראל.

היו"ר א' רביץ:
חוק בנק ישראל, וממילא הנגיד.

י' מזוז:
חוק בנק ישראל לא כפוף לראש הממשלה.

י' פרנקל:
האחראי על ישום חוק בנק ישראל הוא ראש הממשלה.

י' מזוז:
לא. מותר לו - - -

א' מונטג:
הממשלה ממונה על ביצוע החוק.

היו"ר א' רביץ:

זה לא חשוב, ולא אכנס לזה. ראש הממשלה נמצא ברקע. מבחינת קביעת לוח-הזמנים, לוח-הזמנים לא יהיה פרוש על פני זמן כזה שאנו נראה בזה סחבת. הוא לא יהיה פרוץ. יחד עם זאת, אנו לא נעמוד עם אקדח אל הרקה. יש לנו עכשיו פגרה, וגם לפקיד ממשלה יש פגרה - יש את תפסח, ויש את יום העצמאות.

ס' אלחנני:
אין להם פגרה.

א' רובינשטיין:
יש את חופשת פסח. אין פגרה לעובדי המדינה.

א' שוחט:
זה לא מקובל.

היו"ר א' רביץ:
אם זה לא מקובל, אז זה מה שאני רוצה - בסדר?

א' שוחט:
מאה אחוז. אתה לא לבד במשחק.

היו"ר א' רביץ:

בסדר. אני לא לבד. יש כאן חברים נוספים יחד איתנו. על כל פנים, אני קובע כך: אני אבוא בדברים עם ראש הממשלה ועם שר האוצר. אנו נקבע את לוח-הזמנים בלי אקדח אל הרקה, אבל גם בלי סחבת. לכן, אני, בשלב זה, לא רוצה לקבוע מועד מתי - - -

ח' אורון:
האם תביא אותו לידיעתנו?

א' שוחט:
יש לו מכתב משר האוצר, שמדבר על סוף אפריל.

היו"ר א' רביץ:

ודאי, שאביא לידיעתכם. אינני עושה דברים בסוד. אבל, אני עושה דברים עם שכל, בהגיון ולא תחת לחץ של מאן דהוא.

אני גם מציע עכשיו כך: אתם הרי מתכוונים להציע הצעה. אתם, מיוזמתכם, בו-זמנית, תפנו אל ראש הממשלה, אל משרד האוצר, ותתאמו את הדברים יחד איתם--

י' פרנקל:

זה מה שנעשה.

היו"ר א' רביץ:

--כדי שלא נהיה מופתעים ונאמר שגם בענין הזה ישנו נתק. יש לכם אנשים שמדברים האחד עם השני. אני אודיע לכם, בהזדמנות הראשונה שתהיה לי, ואולי אפילו בפגרה, לאחר שאעשה את סבב השיחות, מהו המועד אשר אז אנו נתחיל בדיוני הוועדה, ואני מקווה שזה יהיה יחד עם הצעת הממשלה. אני אומר לך, במפורש, חבר-הכנסת שוחט, שאינני מנסה לטרטר את הענין הזה. אם אני אראה שהממשלה "משחקת" ואיננה מתכוונת להביא הצעת חוק משלה, אביא את הצעת החוק שלך לדיון בוועדה לטוב ולרע.

א' שוחט:

ברשותך, ברצוני להעיר הערה.

מ' גולדמן:

יש לי בקשה או הצעה.

היו"ר א' רביץ:

אבל, אינך צריך לבוא ולעשות כך. זה לא יפה מה שעשית.

א' שוחט:

אתה העברת לידיעתי את מכתבו של שר האוצר.

היו"ר א' רביץ:

כן. אם שר האוצר יגיד לי "עוד שבועיים", אגיד לו שהעברתי-- -

א' שוחט:

עכשיו, אני מבין ששר האוצר הוא לא אחראי על בנק ישראל, אלא ראש הממשלה. יושב ראש הממשלה ויטפל בחוק. כל אחד מאיתנו מבין במה מדובר. זכותי, כחבר-כנסת, לעשות זאת, ואני יכול ליפול בהצבעה. אמרתי לך, בשיחה בינינו, אחרי התייעצות עם חבר-הכנסת פורז, שאין לי בעיה שהחוק הזה כלל לא יעלה בהנחה שבאה מסגרת משולבת.

היו"ר א' רביץ:

נכון. יש לי את הפתק שלך. הכנסתי את הפתק לכיס, ולא קראתי אותו.

א' שוחט:

לא. אמרתי לך את זה קודם. כמו שהדיונים נמשכו כמעט שנתיים, הם יכולים להימשך עוד שנתיים הדיוניים.

היו"ר א' רביץ:

אני, בסך הכל מספר חודשים יושב-ראש הוועדה.

א' שוחט:

אינדך אשם. לכן, אני אומר לך, שאני יכול ליפול בהצבעה ואין שום בעיה.

היו"ר א' רביץ:

אבל, למה שזה יפול? אנו רוצים שיעבור.

א' שוחט:

לא אכפת לי ליפול בהצבעה. אני נתתי הסכמה לא לדון, ונתתי הסכמה גם למשוך את החוק, אם יידון במסגרת כוללת. אבל, אם הכוונה למשוך את הענין, אני אעמוד על זה - - -

היו"ר א' רביץ:

חבר-הכנסת שוחט, זה לא יפה מה שאתה עושה. אני אומר לך, שאין כוונה, ואתה אומר: "אם הכוונה...".

ס' שלום:

אני רוצה להעיר הערה תקנונית. על פי תקנון הכנסת, שישה חודשים הם הזמן בו מותר ליושב-ראש לא לקיים דיון בהצעת חוק פרטית במליאה.

היו"ר א' רביץ:

אינני הולך לנצל זאת.

ס' שלום:

אנו נמצאים עכשיו בזמן שהוא פחות משישה חודשים. מבחינה זו, אין שום בעיה. אני רק אומר זאת לחבר-הכנסת שוחט, שיידע שגם בתקנון לדברים האלה יש יתרונות.

א' שניידר:

אז, הולכים לוועדת הכנסת, ואפשר לקבל אורכה.

ס' שלום:

אפשר לקבל אורכה של שישה חודשים נוספים.

א' שוחט:

אין בעיה. אבל, מה ביקשו מאיתנו? אמרו: "תחכו חודשיים".

היו"ר א' רביץ:

חבר-הכנסת שוחט, למה אתה עושה BAD FEELINGS?

ס' שלום:

הוא יכול לבקש כל פעם שישה חודשים נוספים. הוא יכול למשוך את זה עד סוף הדורות, אם הוא רוצה.

ועדת הכספים
03/04/97

מ' גולדמן:

חבר-הכנסת שוחט, האין אפשרות ביום שני להתחיל חצי שעה יותר מאוחר
בוועדת הכספים?

א' קרשנר:

קבענו את השעה 09:00. שלחנו פאקסים לכולם עכשיו.

היו"ר א' רביץ:

אני נועל את ישיבת הוועדה.

אני מאחל לכולנו חג כשר ושמח.

תודה לכולם.

הישיבה ננעלה בשעה 13:10.